

OSNOVE VAROVANJA DEDIŠČINE

Umetniška gimnazija - likovna smer

Umetniška gimnazija s slovenskim učnim
jezikom na narodno mešanem območju v
slovenski Istri - likovna smer

UČNI NAČRT Z DIDAKTIČNIMI PRIPOROČILI

IME PREDMETA: osnove varovanja dediščine

Izobraževalni program umetniške gimnazije - likovna smer, izobraževalni program umetniške gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri:

druge oblike samostojnega ali skupinskega dela: likovno ustvarjanje (70 ur)

PRIPRAVILA PREDMETNA KURIKULARNA KOMISIJA V SESTAVI:

Aleksandra Dolenc Gojević, Gimnazija Velenje; Andreja Džakušič, Gimnazija Celje - Center; Darko Golija, Pedagoška fakulteta, Univerza v Mariboru; Svetlana Jakimovska Rodić, Srednja šola za oblikovanje in fotografijo Ljubljana; dr. Luka Jančič, Srednja šola za oblikovanje in fotografijo Ljubljana; Damijan Kracina, Srednja šola za oblikovanje in fotografijo Ljubljana; Primož Krašna, Zavod RS za šolstvo; Marko Krumberger, Gimnazija Nova Gorica; Jure Markota, Gimnazija Velenje; Nika Oblak, Srednja šola za oblikovanje in fotografijo Ljubljana; Nina Ostan, Zavod RS za šolstvo; Karel Plemenitaš, Srednja šola za oblikovanje in fotografijo Ljubljana; Maja Rak, Gimnazija Celje - Center; Peter Rau, Srednja šola za oblikovanje in fotografijo Ljubljana; dr. Jurij Selan, Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani; mag. Apolonija Simon, Srednja šola za oblikovanje in fotografijo Ljubljana; Mojca Šmit, Gimnazija Celje - Center; Nataša Tajnik Stupar, Gimnazija Velenje

JEZIKOVNI PREGLED: Manja Žugman

OBLIKOVANJE: neAGENCIJA, digitalne preobrazbe, Katja Pirc, s. p.

IZDALA: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje in Zavod RS za šolstvo

ZA MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE: dr. Vinko Logaj

ZA ZAVOD RS ZA ŠOLSTVO: Jasna Rojc

Ljubljana, 2025

SPLETNA IZDAJA

DOSTOPNO NA POVEZAVI:

https://eportal.mss.edus.si/msswww/datoteke/ucni_nacrti/2026/un-dp-osnove-varovanja-dediscine_um_lik-um_si_lik.pdf

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COIBIS.SI](https://coibis.si)-ID [250984195](https://coibis.si)

ISBN 978-961-03-1172-0 (Zavod RS za šolstvo, PDF)

Strokovni svet RS za splošno izobraževanje je na svoji 245. seji, dne 19. 6. 2025, določil učni načrt osnove varovanja dediščine za izobraževalni program umetniške gimnazije (likovna smer) in izobraževalni program umetniške gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri (likovna smer).

Strokovni svet RS za splošno izobraževanje se je na svoji 245. seji, dne 19. 6. 2025, seznanil z didaktičnimi priporočili k učnemu načrtu osnove varovanja dediščine za izobraževalni program umetniške gimnazije (likovna smer) in izobraževalni program umetniške gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri (likovna smer).

PRIZNANJE AVTORSTVA – NEKOMERCIALNO – DELJENJE POD ENAKIMI POGOJI

Prenova izobraževalnih programov s prenovo ključnih programskih dokumentov (kurikuluma za vrtce, učnih načrtov ter katalogov znanj)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE

KAKO SE ZNAJTI?

TIPIČNE STRANI

V dokumentu je za dijakinje in dijake, učiteljice in učitelje ipd. uporabljena moška slovnična oblika, ki velja enakovredno za oba spola.

Tema sporoča vsebinski okvir ali okvir predmetnospecifičnih zmožnosti, povezanih s cilji oz. skupinami ciljev: teme so predmetno specifične in lahko vključujejo vsebinske sklope in dejavnosti ter razvijajo veščine, zmožnosti in koncepte, ki naj bi jih dijaki izgrajevali in razvijali v procesu učenja.

Vrsta teme:
Obvezno
Izbirno
Maturitetno

Opis teme zajema ključne poudarke oz. koncepte kot okvir skupinam ciljev.

Dodatna pojasnila za temo lahko vsebujejo razlago o zasnovi teme, usmeritve in/ali navodila, ki se nanašajo na vsebino, vrsto teme, členitev teme, poimenovanje, trajanje, dejavnosti, izvedbo aktivnosti, učne pripomočke ... oz. karkoli, kar je pomembno za to temo.

IME TEME

OBVEZNO

OPIS TEME

Em fugiaspiduci sitet ut etur, in conest dipsum eosa nonsequam volorum, ommolor aut desequi duciist estrunda volorrest, sandeni maximin uscillab il magnam quiam quo con explacc ullaccum alisi quidell igendam, in repta dolupta volor sam, ut hilit laut faccumqui omnim ut doluptur, quam consequ atibus dolo dignate mporehent qui tem nonseque por aliquisimust que volestrum esed quibusdae milla conserf ernate dentiat.

Ma vellaut quatio rporrore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas molorporia doluptatis molum rae nos event, inullit incimaiozem fugiandantis et fugitisque maion ped quo odi beatur, sequi illisqui ipidel escim reprat.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Ullatur sequo qui ut vellenderio. Re exceseq uiatur aturem eos millandio totaquis alibus iume voluptatia quis aut quamust iosant prestius, ut ommodigendis doluptaes dersped moluptae. Harum a volupta tiatur, ne veles quia voluptatia similic tatesequam, seque ventio. Hendis erum quissequo quist que con nulparum ut quuntemos et repro quod ma nimusa sae vellaut eum ulpari valent voluptu rempor a de omnimax impellu ptatiaecusa ducipsae aut evelles temolup tincil imporia simped et endes eum et molum que laborerat voluptiurem nempori bustio explabo rionsenet evenimin nis ex eum voluptam consed que volupid eliquibus, tetusda ntusam ellis ut archill uptiore rundiae nimusdam vel enit, optibea quiaspelitem lam alit re, omnis ab il mo dolupti commihi tionsequiam eicia dolo intur accusci musdaecatet faccatur? Sinctet latiam facescipsa

Ceria pa iumquam, exernam quaspis dit equasit, omnis quis aut apitassum coribusda invenih icatorum qui ut re perumquaepep quame moditatum ipient veligna tessint iaessum, optamus, testi sediasped moluptatem aperiam aut quodips usciate veribus.

Mi, asit volupta tuscil int aspel illit atur, eum idenist iorrum alit, nim re illitas ma nimi, iusclisita dolorrym volorepedio core, consequam quae. De nossiti officillate

Z oznako **SC** so označeni ključni cilji posameznih področij skupnih ciljev. Številčni zapis pri oznaki skupnih ciljev se navezuje na preglednico s skupnimi cilji.

27. 2. 2025 /// 15:45

IME SKUPINE CILJEV

CILJI

Z oznako **O** so označeni obvezni cilji.

Z ležečim tiskom in oznako **I** so označeni izbirni cilji.

- O:** Et plabo. Nam eum fuga. Et explat. Xerro et aut que nihicia doloribus, velisci tatur
I: *Que ommodic aboribust, tesequae nimaionseni arum audit minusda dolum, si venimil itatat. Estinve litatem ut adit quid qui.* **SC** (2.2.2.1)
I: *Quia voluptatur aut od minverum, quas ilis et mint, eature rehenit magnatur aut exceaquam reiunt et omnis nobit vero excepel in nimagmam quat officiam que plaborpore ne culpa eum dolore aut aspicias sanihil moditam re pelias ne veri reperferes solos dolorum, quidit ad qui dolorerun.*
O: Ibus nis auda vendio venis saperum atem quiant aut pre comniscia num at is quoditi ne estinve litatem venis saperum atem quiant. **SC** (1.3.4.2 | 2.1.1.1 | 2.1.2.1 | 2.2.1.1 | 2.2.1.2 | 3.1.3.1 | 5.1.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak

S krepko označenim besedilom so izpostavljeni **minimalni standardi znanja**.

Z ležečim besedilom so označeni izbirni standardi oz. standardi znanja, ki izhajajo iz izbirnih ciljev.

Dodatne pisave in oznake pri standardih so opredeljene v obvezujočih navodilih za učitelja (npr. podčrtani, M, PTI itd.)

- Obisquamet faccab incium repenam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorrum quasimus mo mi.
- Ilcillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cuptatu repeliam.
- Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorrum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.**
- Ut fuga. Nemperum fuga.**
- Ma vellaut quiatio rporore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas
- Omnim ut doluptur, quam consequi.
- Obisquamet faccab incium repenam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorrum quasimus mo mi.*
- Ilcillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cuptatu repeliam.*
- Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorrum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.
- Ut fuga. Nemperum fuga.*

TERMINI:

- ☐ laborerat voluptiurem ☐ veligna tessint ☐ laborerat voluptiurem ☐ veligna tessint
☐ veligna tessint ☐ laborerat voluptiurem ☐ veligna tessint

Pojmi, ki jih dijak mora poznati oz. razumeti (in/ali znati smiselno uporabljati), lahko pa so navedeni tudi priporočeni pojmi. Nabor (strokovnih) terminov zaokrožuje in dopolnjuje posamezno temo, predstavlja pa informacijo učitelju pri načrtovanju vzgojno-izobraževalnega dela. Namenjen je navedbi terminologije, ki jo na področju določene teme v določenem obdobju izobraževalne vertikale usvojijo dijaki.

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

Viri in literatura,
ki so vključeni v
posamezno temo.

NASLOV TEME

- » Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Morbi eget ante eget ante hendrerit convallis vitae et purus. Donec euismod dolor sed neque condimentum, at sodales enim interdum. <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

NASLOV SKUPINE CILJEV

- » Etiam, M. (2019). Eget laoreet ipsum. Nulla facilisi.
- » Parum, V. (2025). Sequi blaboreet quosam. Seque cus.
- » Morbi P. (2007). Sed ac arcu id velit facilisis aliquet. Nec tincidunt.
- » Eget O. (2010). Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla a ac turpis. Nulla et tempus nunc, vitae scelerisque tellus. Sed in tempus mi, a aliquet quam. Integer ut euismod eros, vel pretium mi. Maecenas sollicitudin.
- » Nunc N. (2023). Morbi suscipit ante quis viverra sollicitudin. Aenean ultricies.
- » Nunc N., Ante A., Sem S. (2015). Nullam congue eleifend magna in venenatis. Ut consectetur quis magna vitae sodales. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Sed A. (2024). Ut aliquet aliquam urna eget laoreet. Fusce hendrerit dolor id mauris convallis, at accumsan lectus fermentum. Nunc bibendum quam et nibh elementum consectetur.

NASLOV SKUPINE CILJEV

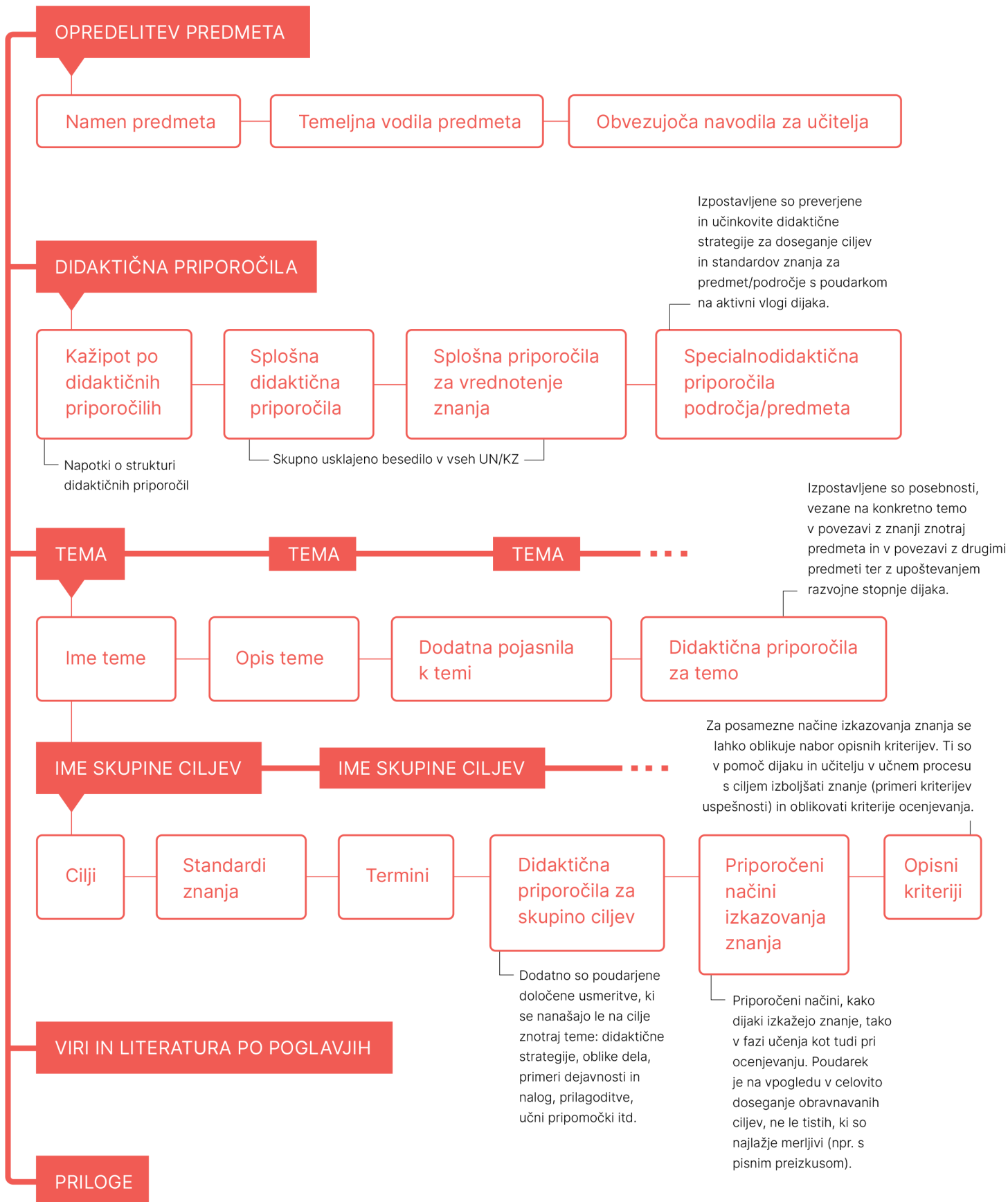
- » Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla, <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Nunc F.: Vivamus quis tortor et ipsum tempor laoreet id quis nunc. Phasellus quis sagittis ligula.
- » Redaktion, 2018. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

Viri in literatura, ki so vključeni
v posamezno skupino ciljev.

Hiperpovezava
do zunanjega vira

KAKO SE ZNAJTI?

STRUKTURA UČNEGA NAČRTA Z DIDAKTIČNIMI PRIPOROČILI

KAZALO

OPREDELITEV PREDMETA..... 9

Namen predmeta..... 9

Temeljna vodila predmeta 9

Obvezujoča navodila za učitelje 10

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA 11

Kažipot po didaktičnih priporočilih 11

Splošna didaktična priporočila 11

Splošna priporočila za vrednotenje znanja ... 13

Specialnodidaktična priporočila
področja/predmeta 14

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA..... 20

DEDIŠČINA, SKUPNOST IN JAZ 21

Dediščina, skupnost in jaz 22

VRSTE DEDIŠČINE 24

Vrste dediščine 25

RAZISKOVANJE IN VAROVANJE DEDIŠČINE..... 27

Raziskovanje in varovanje dediščine 29

DEDIŠČINA KOT NAVDIH 31

Dediščina kot navdih..... 32

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH..... 34

Opredelitev predmeta..... 34

Didaktična priporočila 34

PRILOGE35

OPREDELITEV PREDMETA

NAMEN PREDMETA

Namen predmeta Osnove varovanja dediščine izhaja iz raziskovanja, spoznavanja, razumevanja, doživljanja in ohranjanja dediščine kot identitete posameznika, skupnosti in širše družbe. Ob tem predmet vzpodbuja razmišljanje o pomenu spomina in implikaciji spomina kot vrednote za posameznika in skupnost, v kateri posameznik prebiva in deluje. Skozi cilje, standarde in vsebine predmeta se dijaki aktivno spoznavajo in soočajo z vlogo in pomenom dediščine za posameznika in skupnost, raziskujejo oblike in vrste dediščine, spoznavajo pristope zaščite in varovanja dediščine ter s produktivnimi pristopi prenašajo dediščino preteklosti v sodobni čas, v katerem tudi sami bivajo in delujejo.

Predmet Osnove varovanja dediščine razume dediščino kot nekaj živega, kar odzvanja iz preteklosti in se hkrati vzpostavlja v sedanjem času. Dediščino dojema kot pomemben del osebnosti vsakega posameznika in tudi skozi vidik institucij, ki skrbijo za raziskovanje, ohranjanje in zaščito dediščine. Skozi ustvarjalen učni proces predmet vabi dijake k raziskovanju avtentičnih primerov dediščine lokalnega, nacionalnega in globalnega okolja ter osmišljenemu prenašanju znanj, veščin in zgodb preteklosti v sodoben čas.

TEMELJNA VODILA PREDMETA

Predmet izhaja iz osmišljeno zasnovanih tem, kjer dijak kot posameznik raziskuje osebno dediščino, na podlagi katere spoznava dediščino skupnosti, se seznaja z raziskovanjem in zaščito dediščine in išče produktivne načine, kako dediščino preteklosti prenesti v sodoben čas. Pri predmetu dijaki spoznavajo, raziskujejo in vrednotijo konkretne primere dediščine lokalnega, nacionalnega ali globalnega okolja, kjer delo na terenu povezujejo z delom v učilnici. Učitelj načrtuje dejavnosti v avtentičnem okolju in pristnem stiku s konkretnimi primeri kulturne dediščine, na katere se dijaki odzovejo z raznolikimi aktivnostmi (npr. refleksija, arhitekturna skica, seminarska naloga, projektno delo). Pri načrtovanju učnih ur je pomembna dijakova aktivna vloga. Pri učnih aktivnostih, kjer se prepletata individualno in skupno, človek in družba, učitelj vzpostavlja pomen in vlogo dediščine in spoznanj preteklosti z namenom razumevanja sedanjosti. Ob tem vzpostavlja učinkovito učno okolje, ki podpira radovednost ter vzgaja v duhu raziskovanja, doživljanja, razumevanja in spoštovanja dediščine v odnosu do posameznika in družbe. Dijaki skozi učni proces spoznavajo področje dediščine neposredno in posredno, predvsem pa s povezavami z ostalimi področji, kot so npr. arheologija, etnologija, kulturologija, zgodovina, zgodovina umetnosti, slikarstvo, kiparstvo, arhitektura, krajinska arhitektura ter drugimi oblikami človekovega delovanja. Učitelj pri organizaciji dela v razredu vzpostavlja raziskovalni pristop, ki

sledi procesu in ne le zgolj končnemu produktu, ob tem pa vsebine prilagaja spretnostim dijakov in njihovem predznanju ter njihovim interesom in željam.

OBVEZUJOČA NAVODILA ZA UČITELJE

Izvedba predmeta naj bo povezana z živimi primeri dediščine v lokalnem okolju in kombinaciji dela v učilnici in dela na terenu.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

KAŽIPOT PO DIDAKTIČNIH PRIPOROČILIH

Razdelke *Kažipot po didaktičnih priporočilih*, *Splošna didaktična priporočila* in *Splošna priporočila za vrednotenje znanja* je pripravil Zavod RS za šolstvo.

Didaktična priporočila prinašajo učiteljem napotke za uresničevanje učnega načrta predmeta v pedagoškem procesu. Zastavljena so večplastno, na več ravneh (od splošnega h konkretnemu), ki se medsebojno prepletajo in dopolnjujejo.

- » Razdelka **Splošna didaktična priporočila** in **Splošna priporočila za vrednotenje znanja** vključujeta krovne usmeritve za načrtovanje, poučevanje in vrednotenje znanja, ki veljajo za vse predmete po celotni izobraževalni vertikali. Besedilo v teh dveh razdelkih je nastalo na podlagi *Usmeritev za pripravo didaktičnih priporočil k učnim načrtom za osnovne šole in srednje šole* (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/3ladrdr>) ter *Izhodišč za prenovo učnih načrtov v osnovni šoli in gimnaziji* (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/plw0909>) in je v vseh učnih načrtih enako.
- » Razdelek **Specialnodidaktična priporočila področja/predmeta** vključuje tista didaktična priporočila, ki se navezujejo na področje/predmet kot celoto. Zajeti so didaktični pristopi in strategije, ki so posebej priporočeni in značilni za predmet glede na njegovo naravo in specifične.

Učni načrt posameznega predmeta je členjen na *teme*, vsaka tema pa se lahko nadalje členi na *skupine ciljev*.

- » Razdelka **Didaktična priporočila za temo** in **Didaktična priporočila za skupino ciljev** vključujeta konkretne in specifične napotke, ki se nanašajo na poučevanje določene teme oz. skupine ciljev znotraj teme. Na tem mestu so izpostavljene preverjene in učinkovite didaktične strategije za poučevanje posamezne teme ob upoštevanju značilnosti in vidikov znanja, starosti dijakov, predznanja, povezanosti znanja z drugimi predmeti/področji ipd. Na tej ravni so usmeritve lahko konkretizirane tudi s primeri izpeljave oz. učnimi scenariji.

Didaktična priporočila na ravni skupine ciljev zaokrožujeta razdelka **Priporočeni načini izkazovanja znanja** in **Opisni kriteriji**, ki vključujeta napotke za vrednotenje znanja (spremljanje, preverjanje, ocenjevanje) znotraj posamezne teme oz. skupine ciljev.

SPLOŠNA DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Učitelj si za uresničitev ciljev učnega načrta, kakovostno učenje ter optimalni psihofizični razvoj dijakov prizadeva zagotoviti varno in spodbudno učno okolje. V ta namen pri poučevanju uporablja raznolike

didaktične strategije, ki vključujejo učne oblike, metode, tehnike, učna sredstva in gradiva, s katerimi dijakom omogoča aktivno sodelovanje pri pouku, pa tudi samostojno učenje. Izbira jih premišljeno, glede na namen in naravo učnih ciljev ter glede na učne in druge, za učenje pomembne značilnosti posameznega dijaka, učne skupine ali oddelka.

Varno in spodbudno učno okolje učitelj zagotavlja tako, da:

- » spodbuja medsebojno sprejemanje, sodelovanje, čustveno in socialno podporo;
- » neguje vedoželjnost, spodbuja interes in motivacijo za učenje, podpira razvoj različnih talentov in potencialov;
- » dijake aktivno vključuje v načrtovanje učenja;
- » kakovostno poučuje in organizira samostojno učenje (individualno, v parih, skupinsko) ob različni stopnji vodenja in spodbujanja;
- » dijakom omogoča medsebojno izmenjavo znanja in izkušenj, podporo in sodelovanje;
- » prepozna in pri poučevanju upošteva predznanje, skupne in individualne učne, socialne, čustvene, (med)kulturne, telesne in druge potrebe dijakov;
- » dijakom postavlja ustrezno zahtevne učne izzive in si prizadeva za njihov napredek;
- » pri dijakih stalno preverja razumevanje, spodbuja ozaveščanje in usmerjanje procesa lastnega učenja;
- » proces poučevanja prilagaja ugotovitvam sprotne spremljanja in preverjanja dosežkov dijakov;
- » omogoča povezovanje ter nadgrajevanje znanja znotraj predmeta, med predmeti in predmetnimi področji;
- » poučuje in organizira samostojno učenje v različnih učnih okoljih (tudi virtualnih, zunaj učilnic), ob uporabi avtentičnih učnih virov in reševanju relevantnih življenjskih problemov in situacij;
- » ob doseganju predmetnih uresničuje tudi skupne cilje različnih področij (jezik, državljanstvo, kultura in umetnost; trajnostni razvoj; zdravje in dobrobit; digitalna kompetentnost; podjetnost).

Učitelj pri uresničevanju ciljev in standardov znanja učnega načrta dijakom omogoči prepoznavanje in razumevanje:

- » smisla oz. namena učenja (kaj se bodo učili in čemu);
- » uspešnosti lastnega učenja oz. napredka (kako in na temelju česa bodo vedeli, da so pri učenju uspešni in so dosegli cilj);
- » pomena različnih dokazov o učenju in znanju;
- » vloge povratne informacije za stalno izboljševanje ter krepitev občutka »zmorem«;
- » pomena medvrstniškega učenja in vrstniške povratne informacije.

Za doseganje celostnega in poglobljenega znanja učitelj načrtuje raznolike predmetne ali medpredmetne učne izzive, ki spodbujajo dijake k aktivnemu raziskovanju, preizkušanju, primerjanju, analiziranju, argumentiranju,

reševanju avtentičnih problemov, izmenjavi izkušenj in povratnih informacij. Ob tem nadgrajujejo znanje ter razvijajo ustvarjalnost, inovativnost, kritično mišljenje in druge prečne veščine. Zato učitelj, kadar je mogoče, izvaja projektni, problemski, raziskovalni, eksperimentalni, izkustveni ali praktični pouk in uporablja temu primerne učne metode, pripomočke, gradiva in digitalno tehnologijo.

Učitelj upošteva raznolike zmožnosti in potrebe dijakov v okviru notranje diferenciacije in individualizacije pouka ter personalizacije učenja s prilagoditvami, ki obsegajo:

- » učno okolje z izbiro ustreznih didaktičnih strategij, učnih dejavnosti in oblik;
- » obsežnost, zahtevnost in kompleksnost učnih ciljev;
- » raznovrstnost in tempo učenja;
- » načine izkazovanja znanja, pričakovane rezultate ali dosežke.

Učitelj smiselno upošteva načelo diferenciacije in individualizacije tudi pri načrtovanju domačega dela dijakov, ki naj bo osmišljeno in raznoliko, namenjeno utrjevanju znanja in pripravi na nadaljnje učenje.

Individualizacija pouka in personalizirano učenje sta pomembna za razvijanje talentov in potencialov nadarjenih dijakov. Še posebej pa sta pomembna za razvoj, uspešno učenje ter enakovredno in aktivno vključenost dijakov s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami, z učnimi težavami, dvojno izjemnih, priseljencev ter dijakov iz manj spodbudnega družinskega okolja. Z individualiziranimi pristopi preko inkluzivne poučevalne prakse učitelj odkriva in zmanjšuje ovire, ki dijakom iz teh skupin onemogočajo optimalno učenje, razvoj in izkazovanje znanja, ter uresničuje v individualiziranih programih in v drugih individualiziranih načrtih načrtovane prilagoditve vzgojno-izobraževalnega procesa za dijake iz specifičnih skupin.

SPLOŠNA PRIPOROČILA ZA VREDNOTENJE ZNANJA

Vrednotenje znanja razumemo kot ugotavljanje znanja dijakov skozi celoten učni proces, tako pri spremljanju in preverjanju (ugotavljanje predznanja in znanja dijaka na vseh stopnjah učenja), kot tudi pri ocenjevanju znanja.

V prvi fazi učitelj kontinuirano spremlja in podpira učenje, preverja znanje vsakega dijaka, mu nudi kakovostne povratne informacije in ob tem ustrezno prilagaja lastno poučevanje. Pred začetkom učnega procesa učitelj najprej aktivira in ugotavlja dijakovo predznanje in ugotovitve uporabi pri načrtovanju pouka. Med učnim procesom sproti preverja doseganje ciljev pouka in standardov znanja ter spremlja in ugotavlja napredek dijaka. V tej fazi učitelj znanja ne ocenjuje, pač pa na osnovi ugotovitev sproti prilagaja in izvaja dejavnosti v podporo in spodbudo učenju (npr. dodatne dejavnosti za utrjevanje znanja, prilagoditve načrtovanih dejavnosti in nalog glede na zmožnosti in potrebe posameznih dijakov ali skupine).

Učitelj pripomore k večji kakovosti pouka in učenja, tako da:

- » sistematično, kontinuirano in načrtno pridobiva informacije o tem, kako dijak dosega učne cilje in usvaja standarde znanja;
- » ugotavlja in spodbuja razvoj raznolikega znanja – ne le vsebinskega, temveč tudi procesnega (tj. spretnosti in veščin), spremlja in spodbuja pa tudi razvijanje odnosnega znanja;

- » spodbuja dijaka, da dosega cilje na različnih taksonomskih ravneh oz. izkazuje znanje na različnih ravneh zahtevnosti;
- » spodbuja uporabo znanja za reševanje problemov, sklepanje, analiziranje, vrednotenje, argumentiranje itn.;
- » je naravnani na ugotavljanje napredka in dosežkov, pri čemer razume, da so pomanjkljivosti in napake zlasti priložnosti za nadaljnje učenje;
- » ugotavlja in analizira dijakovo razumevanje ter odpravlja vzroke za nerazumevanje in napačne predstave;
- » dijaka spodbuja in ga vključuje v premisleke o namenih učenja in kriterijih uspešnosti, po katerih vrednoti lastno učno uspešnost (samovrednotenje) in uspešnost vrstnikov (vrstniško vrednotenje);
- » dijaku sproti podaja kakovostne povratne informacije, ki vključujejo usmeritve za nadaljnje učenje.

Ko so dejavnosti prve faze (spremljanje in preverjanje znanja) ustrezno izpeljane, sledi druga faza, ocenjevanje znanja. Pri tem učitelj dijaku omogoči, da lahko v čim večji meri izkaže usvojeno znanje. To doseže tako, da ocenjuje znanje na različne načine, ki jih je dijak spoznal v procesu učenja. Pri tem upošteva potrebe dijaka, ki za uspešno učenje in izkazovanje znanja potrebuje prilagoditve.

Učitelj lahko ocenjuje samo znanje, ki je v učnem načrtu določeno s standardi znanja. Predmet ocenjevanja znanja niso vsi učni cilji, saj vsak cilj nima z njim povezanega specifičnega standarda znanja. Učitelj ne ocenjuje stališč, vrednot, navad, socialnih in čustvenih veščin ipd., čeprav so te zajete v ciljnih učnega načrta in jih učitelj pri dijaku sistematično spodbuja, razvija in v okviru prve faze tudi spremlja.

Na podlagi standardov znanja in kriterijev uspešnosti učitelj, tudi v sodelovanju z drugimi učitelji, pripravi kriterije ocenjevanja in opisnike ter jih na ustrezen način predstavi dijaku. Če dijak v procesu učenja razume in uporablja kriterije uspešnosti, bo lažje razumel kriterije ocenjevanja. Ugotovitve o doseganju standardov znanja, ki temeljijo na kriterijih ocenjevanja in opisnikih, se izrazijo v obliki ocene.

Učitelj z raznolikimi načini ocenjevanja omogoči izkazovanje raznolikega znanja (védenje, spretnosti, veščine) na različnih ravneh. Zato poleg pisnih preizkusov znanja in ustnih odgovorov ocenjuje izdelke (pisne, likovne, tehnične, praktične in druge za predmet specifične) in izvedbo dejavnosti (govorne, gibalne, umetniške, eksperimentalne, praktične, multimedijske, demonstracije, nastope in druge za predmet specifične), s katerimi dijak izkaže svoje znanje.

SPECIALNODIDAKTIČNA PRIPOROČILA PODROČJA/PREDMETA

Rdeča nit didaktičnih priporočil je izbira tistih pristopov, ki dediščino približujejo dijakovemu osebnemu doživljanju in posledično razumevanju njene vloge. Gre za didaktične prijeme, ki dediščino postavljajo v dijakov sedanji svet in trenutek ter z nje odstirajo morebiten pridih časovne in strokovne odmaknjenosti. Učitelj uporablja indukcijski princip od delnega k celotnemu oz. od osebnega k skupnostnemu – učitelj dijake vodi od odkrivanja osebne ali družinske dediščine in raziskovanje razširja na skupnost oz. človeštvo.

1. Raziskovanje, spoznavanje, doživljanje in ohranjanje dediščine

Učitelj pri predmetu Osnove varovanja dediščine sledi načelom raziskovanja, spoznavanja, doživljanja ter ohranjanja dediščine tako, da dijake spodbuja k razumevanju **dediščine kot vrednote družbe in posameznika, razvijanju kritičnega pogleda na dediščino raznolikih kulturnih okolij, vzpostavljanju pomena ohranjanja dediščine ter oblikovanju lastnih ustvarjalnih idej izhajajočih iz izkušenj preteklosti**. Dejavnosti pri pouku naj se povezujejo z dijakovim izvirnim izrazom njegovih lastnih prizadevanj, pobud in zmožnosti v odnosu do dediščine kot vseobčega pojava. Učitelj pri pouku predmeta Osnove varovanje dediščine s **kakovostno povratno informacijo** (le-ta je ključna za uspešno učenje v vseh njegovih fazah) usmerja dijake, da so pri svojem delu lahko kritični, izvirni, posebni, prepoznavni in individualni. Tako besedno kot tudi v lastnih delih se kritično opredeljujejo do pojavnih oblik dediščine, pomenu in vlogi dediščine, izražajo se z nepričakovanimi rešitvami, uresničijo svoje nenavadne ideje in zamisli ter eksperimentirajo z različnimi praksami.

Pri pouku predmeta je ključen **živi stik z dediščino**, ki se lahko kaže v raziskovanju umetnin v galeriji ali muzejskih eksponatov v muzeju, fotografskih gradiv, javnih skulptur, zaščitenih arhitekturnih objektov ali arheoloških najdišč, elementov nematerialne dediščine, kot so pripovedke ljudskega izročila ali zgodbe iz lokalnega okolja ipd. Učitelj z aktivnim raziskovanjem osebne, lokalne, nacionalne, evropske ali globalne dediščine dijaku ponuja priložnost vrednotenja in razumevanja lastne vpetosti v prostor in čas ter vplivu dediščine na identiteto posameznika kot tudi identiteto celotne skupnosti. Pri dejavnostih učitelj vzpodbuja razmišljanje o pomenu spomina in ohranjanja preteklosti kot vrednote za posameznika in skupnost, v kateri ta prebiva in deluje.

Dijak s praktičnimi primeri in aktivno vlogo pridobiva znanja **raznolikih pristopov varovanja in zaščite dediščine**. Pri delu v učilnici in delu na terenu raziskuje uspešne primere zaščite dediščine, ki izhajajo iz neposrednega in širšega okolja. Dijak s cilji predmeta aktivno spoznava specifične postopke zaščite materialne dediščine, poklice, ki so povezani z raziskovanjem in varovanjem dediščine, ter vlogo in pomen raziskovanja in varovanja dediščine oz. ohranjanja dediščine za prihajajoče rodove.

2. Sistematičnost in postopnost

Cilji predmeta sledijo načelu sistematičnosti in postopnosti. Učitelj načrtuje dejavnosti pri pouku tako, da **izhaja iz predhodnih spoznanj dijaka ter postopoma uvaja zahtevnejše koncepte**. V strokovni gimnaziji učitelj vpeljuje zahtevnejše koncepte s področja dediščine v povezavi z drugimi predmetnimi področji in poudarkom na razvoju kritičnega mišljenja dijakov.

3. Metode in oblike dela

Pouk predmeta Osnove varovanja dediščine temelji na raziskovanju, spoznavanju in ustvarjanju, pri čemer se v vseh elementih učne ure ob metodah razlage, razgovora in projekcije prepletajo tudi ostale metode, kot so metoda razprave (npr. pri diskusijah v povezavi z dediščino in njenim pomenom za človeka in družbo), metoda opazovanja zaznavanja in čutenja (npr. pri raziskovanju arheološke dediščine na terenu), metoda viharjenja možganov (npr. pri iskanju rešitev, kako dediščino preteklosti prenesti na ustvarjalen način v sodobni čas), metoda dela s slikami, zemljevidi in fotografijami (npr. pri raziskovanju sprememb kraja v primerjavi fotografij preteklosti s sedanostjo ipd.). Raznolik izbor metod dela pri pouku omogoča dijakom pridobivanje različnih novih spoznanj. Učitelj naj pri pouku načrtuje raznolike oblike dela, kot je samostojno delo, delo v parih ali delo v skupinah. Skupaj z dijaki lahko individualno delo nadgradi v skupno delo tako, da individualne izdelke združi v celoto. Predvsem pri vsebinsko ali tehnično zahtevnejših nalogah lahko učitelj dejavnost načrtuje v paru ali v

skupini. Skupinska oblika dela vzpostavlja priložnost učenja sodelovanja, poslušanja, dogovarjanja in upoštevanja različnih mnenj. Učitelj raznolike dejavnosti organizira tako, da vključuje vse dijake, pozoren je na spoštljivo komunikacijo in jih spodbuja k dialogu.

4. Načrtovanje pouka

Učitelji načrtujejo dejavnosti v skladu s **cilji učnega načrta** in ob **upoštevanju specifičnih zmožnosti dijakov**. Dejavnosti naj dijakom omogočajo **raziskovanje, spoznavanje in doživljanje raznolikih avtentičnih primerov dediščine, spoznavanje dediščine skozi proces dela v učilnici in na terenu, povezovanje dediščine z drugimi predmetnimi področji in raznolikimi področji človekovega delovanja ter odzivanje na dediščino preteklosti ob umeščanju v sodobni čas**.

Dejavnosti naj spodbujajo dijake k iskanju lastnih odzivov in rešitev ter vključevanju njihovih lastnih interesov v proces raziskovanja, spoznavanja, doživljanja ter ustvarjanja. Dejavnosti naj bodo zastavljene široko in predstavljene na način, da spodbudijo raznolike odzive dijakov, kot so navedeni v nadaljevanju.

- » Dijak pri raziskovanju lastne družinske dediščine, družinskih albumov fotografij, pogovorov s starejšimi družinskimi člani (oče mati, stric, teta, babica, dedek, prababica, pradedek) spozna samega sebe in dediščino primarne družine, iz katere izhaja.

Dijakom naj dejavnosti omogočajo, da elemente dediščine, kot so uporabni predmeti, umetnine, objekti ipd., doživijo in uporabijo v svojih delih na nov način.

- » Dijaki pri raziskovanju tradicionalnih primerov slovenske arhitekture načrtujejo sodobne makete arhitektur, pri čemer vključujejo elemente konkretnih primerov slovenskih arhitekturnih zgradb preteklosti.
- » Dijak likovno parafrazira staro družinsko fotografijo kot obliko osebne reinterpretacije – opremlja jo s svojim vizualnim komentarjem (vnaša nove likovne prvine, preizkuša rekompozicijo, sepio nadgrajuje z barvo ipd.), ob tem pa ta predmet dediščine (v tem primeru arhivsko fotografijo) najprej nenačrtno predhodno doživlja in nenačrtno analizira. Kasneje postane analiza zavestnejša, načrtovana ter zavesten del spoznavnega in ustvarjalnega procesa.
- » Dijak raziskuje oblačilno kulturo starejših sorodnikov (ob pogovorih, ogledih fotografij, preizkušanju še ohranjenih kosov oblačil ipd.) in na podlagi izvirnega kosa modno oblikuje parafrazirano osebno kreacijo ali obstoječi oblačilni kos nadgradi z osebniimi modnimi komentarji. Pri tem spozna oblikovne in izvedbene ravni oblačilne kulture kot oblike dediščine.
- » Dijak med ogledom muzejske zbirke izbere kos nakita, ga skicira in kasneje uporabi kot izhodišče za osebno kreativno parafrazo z uporabo sodobnih oblikovnih principov in orodij – na primer z uporabo 3D tiskalnika. Pri tem dijak predhodno in posredno analizira predmet premične snovne dediščine.

Pri načrtovanih dejavnostih se lahko dijaki postavijo v vlogo raziskovalcev dediščine in pri tem spoznajo raznolike poklice, povezane z varovanjem in zaščito dediščine, ter načine dokumentacije dediščine.

- » Dijaki s pomočjo dnevnika raziskovalca raziščejo eksponate dediščine v lokalnem muzeju ter spoznajo njihovo ozadje tako, da predmete podrobno opazujejo, opišejo in natančno skicirajo. Pri tem spoznajo poklice, povezane z varovanjem in zaščito dediščine.

Dejavnosti naj bodo oblikovane tako, da spodbujajo dijake k poglobljenemu opazovanju, doživljanju, iskanju rešitev in kritičnemu pogledu predvsem ob projektno zasnovanem delu, pri čemer dijaki razvijajo vztrajnost z načrtovanjem lastnih aktivnosti od zamisli do končnega produkta. Pouk naj bo usmerjan tako v učni proces kot tudi v končni produkt učnega sklopa (npr. izdelek, video, animacija, likovna mapa, zapis), pri čemer naj učitelj razumeva končno rešitev kot skupek vseh predhodnih korakov, tudi neuspešnih rešitev.

- » Končni izdelek pri raziskovanju kulturne dediščine kraja je lahko skicirka uporabnih predmetov dediščine preteklosti in sedanjega časa, pri čemer dijaki ob skiciranju, ki traja skozi vse šolsko leto, raziskujejo uporabne predmete ter beležijo svoje ugotovitve ob opazovanju.

Učitelj dijakom omogoči, da se ukvarjajo tudi s problemsko zahtevnejšimi nalogami, pri čemer izhajajo iz različnih problemskih situacij v povezavi z drugimi predmetnimi področji (pomen ohranjanja dediščine za posameznika in skupnost, kemijski postopki ter kemija pri zaščiti in varovanju dediščine ipd.).

Učni načrt sestavljajo **štiri teme**. Prva tema **dediščina, skupnost in jaz** izhaja iz dijakove osebne izkušnje in razumevanja dediščine ter predstavlja sam uvod v predmet. Pri prvi temi dijak najprej razmišlja o dediščini z vidika osebne perspektive (npr. raziskovanje lastne dediščine skozi fotografije družinskega albuma) ter v nadaljevanju skozi perspektivo skupnosti. Druga tema **vrste dediščine** posega v raznovrstne pojavne oblike dediščine in predstavlja nadgradnjo prvi temi. V tretji temi se dijaki srečajo z **raziskovanjem in varovanjem dediščine**. Zadnja, četrta tema **dediščina kot navdih**, pa spodbuja dijake k iskanju proaktivnih rešitev na podlagi izkušenj in izhodišč preteklosti.

Pri načrtovanju posamezne učne enote lahko učitelj umešča posamezne teme predmeta zaporedno ali povezuje cilje in standarde posameznih tem v nove vsebinske sklope. Še posebej primerna za povezovanje s prvimi tremi temami je četrta tema dediščina kot navdih, pri čemer lahko učitelj spoznavne postopke prvih treh tem konkretizira s četrto predlagano temo.

Dejavnosti lahko učitelj zasnuje z različnimi izhodišči – na osnovi vsebine, problemskega izhodišča ali izbranega tehnološkega postopka. Tako dijakom omogoči raznolik potek dejavnosti v učnem procesu, saj enkrat izhaja iz teoretičnih izhodišč k praktičnim dejavnostim, drugič pa iz praktičnih dejavnosti k teoretičnim izhodiščem. Uporaba različnih učno-vzgojnih strategij spodbuja večjo motivacijo za izvedbo dejavnosti različnih tipov in sposobnosti dijakov.

Učitelj pri načrtovanju pouka predmeta upošteva načelo individualizacije in diferenciacije. Učne izzive prilagodi individualnim zmožnostim in spretnostim dijakov. Za specifične skupine dijakov učitelj zagotavlja ustrezne pogoje dela z upoštevanjem individualiziranega programa dijaka ter konceptov, smernic in navodil za delo s specifičnimi učnimi skupinami. Učitelj opredeli tiste cilje in standarde, ki jih bodo lahko dijaki dosegli s svojimi specifičnimi zmožnostmi in jih sproti prilagaja pri izvajanju dejavnosti. Učitelj načrtuje pouk v skladu z interesi dijakov tako, da jih aktivno vključi v sooblikovanje dejavnosti (oblikovanje kriterijev uspešnosti, izbira pristopov in načinov izkazovanja znanja ipd.). Možnost izbire dijakom omogoča, da zadovoljijo svoje interese, radovednost, dobijo priložnost za raziskovanje in iskanje lastnih poti za učenje. Dijaki naj se znotraj načrtovanih nalog srečajo s specifičnimi načini delovanja in vedenja, ki so lastni poklicem, povezanih z raziskovanjem, ohranjanjem in zaščito dediščine (spoznavajo avtentične primere dediščine, se igrajo z idejami, materiali, preizkušajo možnosti, se posvetujejo z drugimi, iščejo raznolike rešitve ipd.). Tako pridobijo dijaki več nadzora nad vsebinami učnega načrta in pristopi.

Del učnega načrta so tudi **strokovni termini**, ki naj bi jih dijak pri posamezni temi usvojil. Strokovni termini nadgrajujejo terminologijo, ki jo dijak spozna v osnovni šoli. Učitelj umešča strokovne temine v pouk tako, da jih dijak razume in zna pojasniti na praktičnem primeru ali neposredno praktično preizkusi v obliki učne dejavnosti.

Učni načrt z jasno oblikovanimi temami ter obsegom ciljev in standardov omogoča učiteljem učinkovito **medpredmetno načrtovanje** v obliki kratkih in preprostih medpredmetnih povezav ali kompleksnejših projektnih oblikah dela. Načrtovane dejavnosti predmeta Osnove varovanja dediščine je pomembno prepletati s cilji, standardi in vsebinami ostalih splošnih strokovnih predmetov Likovna teorija, Risanje in slikanje, Predstavitvene tehnike, Plastično oblikovanje (kiparstvo) in Bivalna kultura ter ostalih predmetov v predmetniku programa.

5. Udejanjanje skupnih ciljev

Učitelj pri načrtovanju ciljev predmeta udejanja tudi skupne cilje petih področij. Področje **jezik, državljanstvo, kultura in umetnost** učitelj skupaj z dijaki razvija v temah, ciljih in standardih, pri čemer se dijaki opredeljujejo do jezika, državljanstva, kulture in umetnosti in s tem tudi do lastne, lokalne, nacionalne ali globalne identitete (raziskovanje raznolikih vrst dediščine na lokalnem, državnem evropskem ali globalnem nivoju, prenašanje dediščine preteklosti v sedanji čas ipd.). Področje **digitalnih kompetenc** se umešča v pouk predmeta pri vseh štirih temah enakovredno, še posebej pa pri četrti temi, pri kateri lahko digitalna orodja z osmišljeno izbiro nadomestijo klasične tehnološke pristope (izdelava videa ali animacije na temo dediščine preteklosti ipd.). Digitalna orodja je smiselno umeščati v pouk, ko ponujajo učinkovitejše in hitrejše rešitve od tradicionalnih tehnoloških pristopov (urejanje fotografij, 3D modeliranje ipd.). Področje digitalnih kompetenc se lahko umešča tudi znotraj posameznih dejavnosti, predvsem pri npr. odkrivanju dediščine na svetovnem spletu, vzpostavljanju lastne digitalne identitete ter razumevanju avtorskih pravic in njihove uporabe. Področje **zdravja in dobrobiti** vzpostavlja predmet pri dejavnostih, kjer dijaki dediščino preteklosti povezujejo s sedanjim časom kot priložnost odzivanja na svet, ki jih obdaja. Na ta način razvijajo dijaki lastne čustvene in socialne veščine ter se urijo v sprejemanju drugačnosti in raznolikih pogledov (produktivni odzivi dijakov na dediščino preteklosti, projektno delo v razredu, namenjeno spoznavanju samega sebe ali odprtega družbenega vprašanja ipd.). Z metodami in oblikami dela učitelj poleg obeh podpodročij socialne in duševne dobrobiti razvija tudi podpodročje telesna dobrobit z aktivnimi poučevalnimi oblikami in prekinjanjem dolgotrajnega sedenja s kratkimi aktivnimi odmori. **Trajnostni razvoj** je kot področje skupnih ciljev mogoče smiselno načrtovati pri predmetu s spoznavanjem dediščine preteklosti in odzivom na pereče trajnostne izzive. Tako lahko dijaki iščejo konkretne trajnostne rešitve v neposrednem okolju, kjer bivajo oz. se šolajo (priprava plakadne akcije za ozaveščanje trajnostnih pogledov ipd.). Pri predmetu lahko umeščamo tudi področje **podjetnost**, pri čemer dijaki ob ustvarjalnih in proaktivnih rešitvah ustvarjajo dobrobit za druge (npr. priprava in odprtje šolske likovne razstave posvečene dediščini, oblikovanje šolske revije ali zbornika ipd.).

6. Motivacija za delo

Spodbujanje in ohranjanje interesa za aktivno udejstvovanje pri pouku predmeta Osnove varovanja dediščine se vzpostavlja z avtentično izkušnjo raziskovanja, doživljanja in spoznavanja ter osmišljanja dediščine za vsakdanje življenje dijaka (navade, običaji, oblačilna kultura, uporabni predmeti ipd.). V gimnaziji lahko interes za aktivno sodelovanje učitelj ohranja s povezovanjem elementov dediščine s sedanjim časom in povezovanjem področja dediščine s posameznimi področji umetnosti in širše z ostalimi dejavnostmi človeka.

7. Vrednotenje

Ena ključnih nalog učitelja je spremljanje napredka dijakov pri pouku z vrednotenjem, vključenim v celoten proces vzgojno-izobraževalnega dela. Vrednotenje poteka v vseh etapah učne ure, in sicer pri uvodnem delu, usvajanju učne snovi, utrjevanju znanja ali analizi končnih rezultatov. Vrednotenje je namenjeno odpravljanju nejasnosti in težav, podajanju korektur in spodbujanju dijakov v procesu učenja. Ob sprotni spremljavi učitelj spremlja napredek dijakov s pomočjo vrednotenja znanja ali končnih izdelkov ob zaključku vsake učne enote. Pri pouku predmeta vrednotenje poteka ob zastavljenih merilih za vrednotenje, ki izhajajo iz ciljev in standardov znanj učnega načrta za predmet. Merila za vrednotenje lahko oblikuje učitelj sam ali jih sooblikuje skupaj z dijaki. Vrednotenje poteka v obliki pogovora, pri čemer učitelj dijake spodbuja k izražanju lastnih mnenj, argumentiranju svojih stališč in razvoju občutljivosti za različne plasti končnega izdelka. Pri tem učitelj spodbuja dijake k strpnosti in spoštovanju različnih mnenj.

8. Preverjanje in ocenjevanje znanja

Preverjanje znanja predstavlja fazo vsake učne enote. Učitelj preverja znanja ob uvodu v učno uro (preverjanje predznanja), med posameznimi učnimi urami, po posamezni učni uri ali ob zaključku učne enote. Način preverjanja znanja zastavi učitelj na podlagi ciljev in standardov predmeta.

Pri pouku predmeta se lahko ocenjujejo raznolike dejavnosti in učni dokazi dijakov (posamezni izdelki, skicirke, likovne mape, plakati, videoposnetki, animacije ipd.). Učitelj naj bo pri ocenjevanju pozoren na nekatere izzive številčnega ocenjevanja pri samem predmetu, kot so potencialna subjektivnost ocenjevanja, nezmožnost natančnega ocenjevanja osebne izkušnje, omejevanje ustvarjalnosti z namenom sledenja ozko postavljenim merilom, izpostavljenost učitelja pritiskom okolice (drugi učitelji na šoli, vodstvo šole in starši).

Ocena pri pouku Osnove varovanja dediščine naj bo odraz dijakovega doseganja standardov znanj, ki ga dijak izkaže pri posameznih dejavnostih ali pri več dejavnostih v šolskem letu. Priporočljiv način ocenjevanja pri pouku predmeta osnove varovanja dediščine je ocenjevanje mape izdelkov, ki vsebuje več raznolikih izdelkov dijaka, refleksije, skice, neuspele rešitve ipd. Tako pridobljena ocena lahko bolj objektivno pokaže, kako je dijak izvedel zastavljene učne izzive in kakšen je bil pri tem njegov napredek.

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA

DEDIŠČINA, SKUPNOST IN JAZ

OBVEZNO

OPIS TEME

Dediščina je sled, ki jo sedanji trenutek pušča v času in prostoru. Vse, kar se nam in svetu okrog nas dogaja ta trenutek, bo v naslednjem zgolj sled v spominu. Ta sled je lahko le intimni spomin v vsakem izmed nas, lahko je spomin skupine ljudi, npr. družine, lahko spomin neke skupnosti, npr. naroda ali države, lahko pa spomin celotnega človeštva. Ne glede na to ali je sled materializirana ali zgolj doživljajska, dijaki skozi temo dediščino dojemajo kot vrednoto, kot del nas samih in kot del naše skupnosti, kot del naše identitete.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Tema dediščina, skupnost in jaz predstavlja uvodno temo predmeta, kjer dijaki spoznajo in doživljajo dediščino kot nekaj, kar je povezano z njimi samimi. V temi naj učitelj spodbudi dijaka k **raziskovanju lastne dediščine** ter vpetosti področja dediščine v posameznika. Učitelj naj pri aktivnostih vzpostavlja zavest, da dediščina ni nekaj odtujenega, temveč je del vsakega posameznika ne glede na njegov izvor, državljanstvo, etično ali versko pripadnost. Dijake želimo spodbuditi k razmišljanju o preteklosti z namenom refleksije in primerjave z današnjim časom.

Zgledi dejavnosti

- » Dijaki raziščejo lastno dediščino s pomočjo družinskega albuma fotografij, kjer na fotografijah opazujejo npr. posameznike, oblačilno kulturo časa, v katerem je fotografija zajeta, arhitekturo ali prevozna sredstva, ter pripravijo kratko refleksijo opazovanega.
- » Dijaki intervjuvajo starejše člane razširjene družine in zapišejo njihove osebne zgodbe ter jih v razredu skupaj s sošolci objavijo v šolskem glasilu (šolska/razredna revija, spletna stran ipd.).
- » Dijaki pripravijo predstavitev, v kateri raziščejo življenjske navade mladostnikov (srednješolcev) v preteklosti v primerjavi z navadami njih samih.

Učitelj spodbuja dijake k **raziskovanju elementov dediščine** na konkretnih primerih uporabnih predmetov, kot so npr. oblačila, pisarniški pribor, orodja ali vozila, ki se povezujejo z vsakdanjim življenjem dijaka, uporabnimi predmeti, ki ga obdajajo. Priporočljivo je, da se povezuje pouk predmeta z avtentičnimi in za dijaka osmišljenimi primeri.

Zgled dejavnosti

- » Dijaki raziščejo npr. razvoj športne obutve vse od prvih čevljev, namenjenih športnim aktivnostim, do današnjih športnih čevljev, ki jih sami uporabljajo. Pri tem pripravijo predstavitev, spletno stran, zloženko ali plakat, ki ga predstavijo drugim.

Temo lahko učitelj obravnava samostojno kot neodvisno temo učnega načrta. Kljub temu priporočamo, da cilje teme vrste dediščine učitelj osmišlja ob **povezovanju s cilji teme dediščina kot navdih**. Dijaki skozi lastne produktivne odzive na dediščino preteklosti učinkoviteje spoznavajo, razumevajo, doživljajo in poustvarjajo vsebine, povezane z osebno dediščino ali dediščino skupnosti današnjega časa.

Zgled dejavnosti

Učitelj pripravi dejavnost, pri kateri npr. poveže cilja teme dediščina, skupnost in jaz »skozi raziskovanje osebne, družinske in dediščine lokalne skupnosti odkriva in prepozna dediščino kot del lastne identitete« s ciljem teme dediščina kot navdih »ustvarja lastne produktivne odzive ali umetniške projekte, pri čemer tradicionalni elementi dediščine dobijo sodobno podobo«. V takšnem primeru dijaki poustvarijo podobe svojih prednikov v slikarskih delih večjega formata ter v šoli pripravijo razstavo z vodstvom, na kateri predstavijo upodobljene posameznike in njihove osebne življenjske zgodbe.

Cilje teme dediščina, skupnost in jaz je priporočljivo povezati s skupnimi cilji področja jezik, državljanstvo kultura in umetnost na področju aktivnega državljanstva in politične angažiranosti **SC** (1.2.4.1) pri raziskovanju dediščine skupnosti v produktivnih odzivih dijakov (npr. dijaki pripravijo likovno razstavo, s katero opozorijo na neustrezen odnos do dediščine). Tema odpira priložnost razvoja tudi kompetenc Zdravja in dobrobiti na področju samozavedanja **SC** (3.1.1.1), **SC** (3.1.1.2), samouravnavanja **SC** (3.1.2.1), **SC** (3.1.2.2), prožnega načina razmišljanja **SC** (3.1.4.1) ter socialnega zavedanja in zavedanja raznolikosti **SC** (3.3.1.2). Z odnosom do lastne osebnosti in skupnosti pa se v temi ponuja priložnost za razvoj tudi systemskega **SC** (2.2.1.1) in kritičnega mišljenja **SC** (2.2.2.1), dveh ključnih ciljev Trajnostnega razvoja. Digitalne kompetence umeščamo v temo predvsem pri brskanju, iskanju in filtriranju podatkov, informacij in digitalnih vsebin **SC** (4.1.1.1), pri ustvarjanju digitalnih vsebin **SC** (4.3.2.1), **SC** (4.3.3.1) z namenom priprave novih vsebin (npr. oblikovanje knjige lokalnih legend ali kuharske knjige z recepti neposrednega okolja kraja šolanja) ali poustvarjenih vsebin (predelava stare fotografije s pomočjo fotomontaže ipd.). Prav tako pri temi razvijamo podjetnost s kompetenco sodelovanja **SC** (5.3.4.1), z načrtovanjem dela (npr. v skupinah) ali pri aktivnostih, pri čemer delo v učilnici povežemo z delom na terenu.

DEDIŠČINA, SKUPNOST IN JAZ

CILJI

Dijak:

O: ob raziskovanju osebne, družinske in dediščine lokalne skupnosti prepozna vpetost dediščine v njegov življenjski prostor;

SC (3.3.1.2 | 4.3.2.1 | 4.3.3.1)

O: ob raziskovanju osebne, družinske in dediščine lokalne skupnosti spozna, da dediščina ni odtujena vsebina, ampak del njegovega intimnega osebnega prostora;

SC (3.1.1.1 | 3.1.2.1)

○: ob raziskovanju osebne, družinske in dediščine lokalne skupnosti prepozna širino in bližino dediščine ter njeno prepletenost z vsakdanjim življenjem;

SC (3.1.1.2 | 3.1.2.2)

○: ob raziskovanju osebne, družinske in dediščine lokalne skupnosti prepozna vpliv dediščine na lastne življenjske poglede;

SC (3.1.4.1)

○: ob raziskovanju osebne, družinske in dediščine lokalne skupnosti razvija zavedanje o dediščini kot vrednoti;

SC (2.2.1.1 | 2.2.2.1)

○: s pomočjo induktivnega in deduktivnega sklepanja spozna proces nastanka dediščine, kot dela posameznikovega življenjskega okolja, ter širše skupnosti in človeštva.

SC (1.2.4.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » razišče in na izviran način predstavi primer dediščine, ki izhaja iz njegovega neposrednega osebnega ali družinskega okolja;
- » razpravlja o vlogi in pomenu dediščine za posameznika in družbo ter svoje mnenje utemelji;
- » razišče in predstavi dediščino različnih skupnosti ter pojasni podobnosti in razlike.

TERMINI

- dediščina ◦ osebna dediščina ◦ družinska dediščina ◦ dediščina skupnosti ◦ dediščina kot identiteta
- pomen in vloga dediščine

OPISNI KRITERIJI

Pri oblikovanju opisnih kriterijev naj bo učitelj pozoren na:

- » izvirno oblikovanje in način predstavitve primera,
- » ustreznost argumentacije s primeri ali dejstvi,
- » aktivno sodelovanje posameznika v skupini.

VRSTE DEDIŠČINE

OBVEZNO

OPIS TEME

Baročni kip v muzeju, kapelica v domačem kraju, ljudska pesem, galerija fotografij na telefonu, ohranjen pogovor v aplikaciji za klepet, stara pustna maska ali pa porumenel album naših starih staršev – vse to so sestavni deli skupne dediščine. Dediščina obsega široko pojavno paleto, je kompleksna ter zahteva, pogosto zaradi integriranosti v ostala področja, multidisciplinaren pristop. Posamezne stroke, ki se ukvarjajo z dediščino, so to pestrost sistemizirale v logičen in pragmatičen sistem. Skozi temo dijaki spoznavajo dediščino znotraj različnih vrst s skupnimi lastnostmi, kot so snovna in nesnovna, premična in nepremična ter naravna in kulturna dediščina.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

V temi vrste dediščine dijaki **spoznavajo različne pojavne oblike dediščine** pri dejavnostih, ki jih oblikuje učitelj znotraj učilnice in izven nje. Vsebinsko teme vrste dediščine učitelj povezuje z izkušnjami dijaka, njegovimi vrednotami in stališči ter načrtuje takšne dejavnosti, ki dijake aktivirajo pri usvajanju, poglobljanju in utrjevanju učne snovi.

Zgledi dejavnosti

- » Dijaki v razredu sodelujejo v raznolikih dejavnostih, pri katerih pripravijo npr. družabno igro, miselni izziv, letak za spoznavanje raznolikih pojavnih oblik in vrst dediščine.
- » Dijaki v sodelovanju z lokalno skupnostjo na šoli organizirajo dogodek, delavnico ali predavanje za ostale dijake ali zaposlene na šoli, pri čemer predstavljajo in interpretirajo različne vrste dediščine, povezane z domačim krajem ali krajem šolanja.

Na dijakovo motivacijo do učenja lahko učinkovito vplivamo s spremembo učnega okolja. Zato je priporočljivo, da učitelj povezuje **delo v učilnici z delom izven nje**. Načrtovanje dela izven učilnice seveda poleg prednosti prinaša tudi nekatere slabosti, kot so zahtevnost načrtovanja, časovna zamudnost izvedbe ipd. Učitelj naj pri načrtovanju dejavnosti izbira avtentične primere, s katerimi vzpostavlja poglobljen odnos dijakov do učne teme.

Zgledi dejavnosti

- » Dijaki obišejo lokalne zgodovinske lokacije, muzeje ali naravne parke ter dokumentirajo svoje ugotovitve z risbami, fotografijami in zapisi. Na podlagi svojih ugotovitev pripravijo npr. osnutek učne poti, namenjene spoznavanju raznolikih vrst dediščine v domačem kraju ali kraju šolanja.

- » Dijaki skupaj z učiteljem načrtujejo ali izvedejo skupnostni projekt, pri katerem sodelujejo z lokalnimi organizacijami pri raziskovanju in dokumentiranju pomembnih vidikov lokalne dediščine, kot so zgodovinske stavbe, tradicionalni običaji ali kulturni dogodki.

Temo lahko učitelj obravnava samostojno kot neodvisno temo učnega načrta. Kljub temu priporočamo, da cilje teme vrste dediščine učitelj osmišlja ob **povezovanju s cilji teme dediščina kot navdih**. Dijaki lahko z lastnimi produktivnimi odzivi učinkoviteje spoznavajo, razumevajo, doživljajo in poustvarjajo vsebine, povezane z raznolikimi vrstami dediščine.

Zgled dejavnosti

- » Učitelj pripravi dejavnost, kjer npr. poveže cilja teme vrste dediščine »raziskuje primere nesnovne dediščine, kot so jezik, običaji, festivali, obrtniška znanja ipd.« s ciljem teme dediščina kot navdih »ustvarja lastne produktivne odzive ali umetniške projekte, pri čemer tradicionalni elementi dediščine dobijo sodobno podobo«. V takšnem primeru lahko dijaki na raziskanih primerih nesnovne dediščine pripovedk lokalnega okolja ustvarijo ilustracije po literarnih predlogah iz preteklosti.

Priporočljivo je, da se dijaki seznani z raznolikimi primeri vrst dediščine v domačem okolju, ki jih v nadaljevanju učitelj nadgrajuje z raznolikimi primeri vrst dediščine tudi v evropskem ali širšem globalnem okolju. Pri raziskovanju vrst dediščine so lahko učitelju in dijakom v pomoč tudi **digitalna okolja in orodja** kot npr. Register kulturne dediščine <https://geohub.gov.si/ghapp/giskd/> ali UNESCOV seznam svetovne dediščine <https://whc.unesco.org/en/list/>.

Digitalne kompetence (4.2.2.1) umeščamo v temo predvsem pri raziskovanju, vrednotenju, deljenju gradiv, pri čemer lahko dijak pripravi svoj izdelek ali ugotovitve in ga/jih pri vrednotenju deli z učiteljem ali sošolci. Prav tako pri temi razvijamo podjetnost, predvsem pa kompetenco sodelovanja (5.3.4.1) z načrtovanjem dela npr. v skupinah ali pri aktivnostih, pri čemer delo v učilnici povežemo z delom na terenu. Cilje teme Vrste dediščine je priporočljivo povezati s skupnimi cilji področja Jezik, državljanstvo kultura in umetnost, pri čemer dijaki raziskujejo dediščino in njene pojavne oblike.

VRSTE DEDIŠČINE

CILJI

Dijak:

- spozna da je dediščina zaradi svoje raznolikosti urejena na vrste, razlikuje med različnimi vrstami dediščine in prepozna njihove značilnosti;

 (1.1.2.1)

- raziskuje raznolike primere naravne in kulturne dediščine lokalnega, nacionalnega, evropskega in globalnega prostora;

 (1.3.2.1)

○: spoznava in primerja različne vrste spomenikov snovne dediščine, kot so arhitekturni spomeniki, zgodovinske stavbe, arheološka najdišča, umetnine ipd.;

○: raziskuje primere nesnovne dediščine, kot so jezik, običaji, festivali, obrtniška znanja ipd.;

SC (1.3.2.1)

○: analizira primere premične in nepremične dediščine in pojasnjuje podobnosti ter razlike;

SC (2.2.2.1)

○: skozi avtentične primere dediščine spoznava vlogo in pomen UNESCO ter drugih organizacij, ki delujejo na področju človekove dediščine;

SC (3.3.1.2)

○: sodeluje pri projektih s sorodnimi šolami, muzeji ali kulturnimi ustanovami z namenom izobraževanja in izmenjave znanj in izkušenj na področju dediščine.

SC (1.2.3.2 | 3.3.3.1 | 5.3.4.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » na konkretnih primerih opiše posebnosti naravne in kulturne, premične in nepremične ter snovne in nesnovne dediščine;
- » na primerih snovne dediščine prepozna različne vrste spomenikov in svoje trditve pojasni;
- » raziše in predstavi primer snovne ali nesnovne dediščine, ki izhaja iz njegovega neposrednega okolja, ter utemelji njegov pomen;
- » raziše in na izviren način predstavi primer premične ali nepremične dediščine lokalnega ali globalnega okolja;
- » razpravlja o vlogi in pomenu organizacij, ki delujejo na področju dediščine ter svoje argumente utemelji.

TERMINI

- naravna in kulturna dediščina ◦ snovna in nesnovna dediščina ◦ premična in nepremična dediščina
- spomenik ◦ vrste spomenikov ◦ lokalna dediščina ◦ nacionalna dediščina ◦ svetovna dediščina

RAZISKOVANJE IN VAROVANJE DEDIŠČINE

OBVEZNO

OPIS TEME

Tako, kot skrbimo za svoje osebne spomine in jih ohranjamo, tudi skupnost, katere del smo, varuje in ščiti vse tisto, kar je del njene zgodbe. Za osebne spomine poskrbimo sami – sami jih ovrednotimo, izberemo in na neki svoj način ohranjamo. Taka oblika varovanja dediščine je arbitrarna oblika varovanja (za varovanje skrbijo posamezniki, društva, ljubitelji ...). Za dediščino skupnosti ali človeštva pa poskrbijo stroka in organizacije, ki jim je bilo to poslanstvo zaupano. Taka oblika varovanja je strokovna in pravno regulirana oblika varovanja dediščine (za varovanje skrbijo organizacije s pooblastili na podlagi ustrezne zakonodaje). Skozi temo dijaki spoznajo raznolike pristope raziskovanja in varovanja dediščine.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Tema raziskovanje in varovanje dediščine posega v raznolike plasti dediščine, predvsem pa se v temi dijak sreča z odgovornostjo do varovanja in zaščito dediščine kot nečesa, kar je del naše skupnosti. Tema uvaja dijaka v spoznavanje **pravno reguliranih oblik varovanja dediščine**, ki potekajo npr. v okviru svetovnih organizacij, kot je UNESCO, ter nacionalnega javnega zavoda, kot je Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije – ZVKDS. Ob tem ponuja tema priložnost, da se dijaki spoznavaajo z **arbitrarno obliko varovanja dediščine**, za varovanje katere skrbijo posamezniki, društva, ljubitelji ali družina.

Zgledi dejavnosti

- » Dijaki si ogledajo proces restavriranja na lokalni enoti Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije (ZVKDS) ter pripravijo poročilo o opazovanem.
- » Dijaki pripravijo npr. koncept sodobnega in inovativnega konzervatorskega posega v element arhitekturne dediščine neposrednega ali globalnega okolja z namenom njegove zaščite in ohranitve.
- » Dijaki v likovnem delu ali govornem nastopu predstavijo sošolcem v razredu navade in običaje, ki so del njihove primarne družine in pojasnijo razlike med navadami in običaji tipičnih slovenskih družin izpred petdeset ali sto let.

Ob varovanju dediščine se v temi dijaki srečajo tudi z **raziskovanjem dediščine** kot ključnim elementom za razumevanje konteksta, v katerem je dediščina nastala. Raziskovanje dediščine omogoča dijaku priložnost poglobljenega pogleda v elemente dediščine, ki jih spoznava. Dijak ob opazovanju in raznolikih virih spoznava dediščino raznolikih pogledov ali vidikov. Proces raziskovanja ponuja dijaku priložnost spoznavanja s pristopi **dokumentiranja dediščine** (opisovanje, označevanje, skiciranje, ilustriranje, načrtovanje posegov ipd.). V primeru dokumentiranja dediščine se cilji teme osmišljeno povezujejo s cilji in naravo ostalih splošnih

strokovnih predmetov, kot so bivalna kultura, likovna teorija, risanje in slikanje, plastično oblikovanje, predstavitvene tehnike ali umetnostna zgodovina. Dijak lahko z znanjem, ki ga je pridobil pri ostalih splošnih strokovnih predmetih, elemente dediščine analizira in dokumentira tudi z umetnostnozgodovinskimi (npr. analiza umetnine) ali likovnimi pristopi (npr. izdelava arheološke skice ali ilustracije, fotografije elementov dediščine, digitalizacija elementov dediščine, izdelava makete, tridimenzionalnega modela ali replike).

Zgledi dejavnosti

- » Dijaki v učilnici ali neposredno na terenu skicirajo ali rišejo elemente lokalne keramične dediščine, pri čemer skušajo vnesti v svoje skice ali risbe čim več podobnosti z opazovanih predmetov ali fotografij.
- » Dijaki pri predmetu ustvarijo vizualni dnevnik, pri čemer skozi vse šolsko leto zapisujejo svoje misli, poglede ali ugotovitve, vizualizirajo v skici ali risbi posamezne elemente dediščine, pišejo zgodbe, ustvarjajo lastne inovativne predloge uporabljenih predmetov na podlagi dediščine preteklosti ipd.

Varovanje in zaščita dediščine kot področje povezuje številne med seboj povezane **poklice**, za katere so potrebna specifična znanja. Dijaki naj se pri temi seznanijo tudi s poklici, kot so kustos, arheolog, restavrator, konservator ipd., ki sooblikujejo področje varovanja in zaščite dediščine. Umeščanje poklicev v temo je še toliko bolj smotno, saj se bodo dijaki programa umetniške gimnazije, likovne smeri, po zaključku štiriletnega šolanja v programu odločali za študij tudi na omenjenih poklicnih področjih.

Zgledi dejavnosti

- » Dijaki se skupaj z učiteljem udeležijo dneva odprtih vrat lokalne enote Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije (ZVKDS), pri čemer spoznavajo specifične dela posameznih poklicev, povezanih z varovanjem in zaščito dediščine.

Učitelj pri raziskovanju in zaščiti dediščine dijaka vpelje tudi v svet **temeljnih konservatorskih ter restavratorskih postopkov**. Postopke naj dijak spozna z lastno dejavnostjo na avtentičnih primerih dediščine. Ob tem tema ponuja priložnost za razmislek o etičnih vidikih posegov v dediščino. Priporočljivo je, da se dijak kritično opredeljuje do posameznih konservatorskih in restavratorskih posegov in v diskusiji s sošolci osmišlja ustreznosti posegov glede na izvirno podobo dediščine.

Zgledi dejavnosti

- » Dijaki spoznavajo restavratorske in konservatorske posege v lokalnem okolju. Skupaj z učiteljem pripravijo v razredu diskusijo na temo, kdaj je restavratorski ali konservatorski poseg v materialno dediščino smiseln in kdaj ne.
- » Dijaki uporabijo specifično restavratorsko ali konservatorsko tehniko pri restavriranju konkretnega primera materialne dediščine na predmetu, ki izhaja iz neposredne dediščine osebnega ali lokalnega okolja, kot npr. zaščitijo star predmet iz železa pred rjavenjem, očistijo dedkovo staro ročno uro, popravijo, očistijo in zaščitijo pred propadom staro igračo.

Temo lahko učitelj obravnava samostojno kot neodvisno temo učnega načrta. Kljub temu priporočamo, da cilje teme vrste dediščine učitelj osmišlja ob **povezovanju s cilji teme dediščina kot navdih**. Dijaki lahko ob lastnih produktivnih odzivih učinkoviteje spoznavajo, razumevajo, doživljajo in poustvarjajo vsebine, povezane z raziskovanjem in varovanjem dediščine.

Zgled dejavnosti

- » Učitelj pripravi dejavnost, pri kateri dijaki izdelajo infografike o posameznih restavratorskih in konservatorskih postopkih, jih opišejo, vizualizirajo posamezne tipične faze postopka ter izzive, ki jih predstavlja.

Cilje teme Vrste dediščine je priporočljivo povezati s **skupnimi cilji** področja Jezik, državljanstvo kultura in umetnost **SC** (1.1.2.1), pri čemer dijaki razvijajo strokovni jezik področja. Cilj **SC** (1.2.2.2) spodbuja dijake k etični refleksiji, povezani z vrednotenjem konservatorskih in restavratorskih posegov v dediščino. Trajnostni razvoj razvija tema s skupnim ciljem **SC** (2.1.2.1), ki se povezuje z odgovornostjo do zaščite in varovanja dediščine za rodove prihodnosti. Cilj se reflektira skozi etična načela pravičnosti, enakopravnosti ter sočutja pri delu z elementi lastne dediščine ali dediščine lokalnega ali globalnega okolja. Cilji teme razvijajo tudi skupni cilj Trajnostnega razvoja **SC** (2.3.3.1), ki se kaže v raziskovalnem mišljenju dijaka predvsem pri raziskovanju in dokumentiranju dediščine ter soočanje z odločitvami, npr. kako dediščino zaščititi/ohraniti na način, da bo poseg v dediščino čim bolj nevtralen. Digitalne kompetence **SC** (4.2.2.1) in **SC** (4.3.3.1) umeščamo v temo predvsem pri spoznavanju avtorskih pravic in licenc, pri čemer dijak ob raziskovanju in dokumentiranju dediščine spozna pomen in vlogo avtorstva pri restavriranju ali konzerviranju elementov materialne dediščine in primere muzejskih licenc za posamezne eksponate. Pridobljena znanja dijak povezuje z digitalnim svetom ter avtorstvom in licencami digitalnih vsebin. Prav tako v temi razvijamo podjetnost predvsem pa kompetenco vključevanja virov **SC** (5.2.3.1), ki izhaja iz pridobivanja podatkov in sredstev pri raziskovanju in dokumentiranju dediščine z namenom iskanja inovativnih poti zaščite dediščine.

RAZISKOVANJE IN VAROVANJE DEDIŠČINE

CILJI

Dijak:

- ob razumevanju osebne dediščine in skrbi zanjo spozna pomen skrbi za ohranitev elementov dediščine na lokalnem, nacionalnem ali globalnem nivoju;
SC (2.3.3.1 | 3.3.5.3)
- loči med arbitrarno obliko varovanja dediščine (za varovanje skrbijo posamezniki, društva, ljubitelji ...) in strokovno in pravno regulirano obliko varovanja dediščine (za varovanje skrbijo organizacije s pooblastili na podlagi ustrezne zakonodaje);
- spozna nacionalne institucije in druge organizacije, povezane z raziskovanjem in varovanjem dediščine (ZVKDS, ZRSVN, UNESCO);
SC (1.1.2.1)
- pozna register kulturne dediščine in odkriva varovano dediščino v svojem domačem okolju;
- spozna raznolike pristope varovanja in zaščite dediščine;

○: raziskuje in primerja med seboj poklice, povezane z raziskovanjem in varovanjem dediščine;

SC (1.1.2.1)

○: aktivno raziskuje metodiko konservatorsko-restavratorskega dela;

○: zbira podatke in raziskuje primere varovanja dediščine v lokalnem okolju;

SC (5.2.3.1)

○: razvija veščino dokumentiranja in analiziranja materialne dediščine skozi risbe, fotografije in digitalne medije;

SC (4.2.2.1 | 4.3.3.1)

○: analizira in primerja raznolike konservatorske ter restavratorske postopke;

○: na konkretnih primerih spoznava pravne podlage, povezane z varovanjem naravne in kulturne dediščine;

○: vrednoti etična vprašanja povezana z varovanjem dediščine ter restavratorskimi in konzervatorskimi posegi v dediščino.

SC (1.2.2.1 | 2.1.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » na primerih pojasni pomen in vlogo nacionalnih institucij, povezanih z raziskovanjem in varovanjem človekove dediščine;
- » razišče in zbere podatke za izbran primer varovanja ali zaščite dediščine v lokalnem okolju;
- » izbran primer varovanja ali zaščite dediščine v lokalnem okolju celostno dokumentira s pomočjo likovne vizualizacije in/ali digitalnih medijev;
- » loči med posameznimi restavratorski in konservatorskimi postopki ter jih pojasni na posameznih primerih.

TERMINI

○ varovanje in zaščita dediščine ○ arheologija ○ restavratorski in konservatorski postopki ○ preservacija
 ○ konservacija ○ restavriranje ○ rekonstrukcija ○ renoviranje ○ revitalizacija ○ kopiranje ○ arheolog
 ○ restavrator ○ konservator ○ restavratorsko konservatorski projekt ○ dokumentiranje dediščine ○ vrste dokumentacije

DEDIŠČINA KOT NAVDIH

OBVEZNO

OPIS TEME

Dediščina je nekaj, kar živi z nami, ljudje jo sooblikujemo. Zato tema dediščina kot navdih izhaja iz integracije dediščine v sodobni čas in ustvarjalnih odzivov dijakov. Tema vzpostavlja dialog razumevanja dediščine preteklosti kot nečesa, kar odzvanja v sodobnem času, nanj vpliva. Dijaki se zato ob raziskovanju odnosa med starim in novim spoznavaajo s kontekstualizacijo dediščine in njenim vplivom na sodobne človekove produkte. Ob tem poustvarjajo lastne produktivne odzive na elemente dediščine preteklosti, kjer združujejo tako tradicionalne kot sodobne materiale in pristope z elementi digitalne tehnologije.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Zadnja izmed štirih tem učnega načrta za predmet Osnove varovanja dediščine posega v področje dediščine kot navdiha preteklosti za oblikovanje odzivov današnjega časa. V temi se dijak sreča z raznovrstnimi pristopi reciklaže in ponovne uporabe elementov preteklosti v sedanjem času z namenom ohranjanja dediščine preteklosti ali zgolj kot navdih za ustvarjanje. Temo lahko učitelj obravnava kot samostojno učno celoto, priporočamo pa, da učitelj temo povezuje s cilji in standardi ostalih treh tem. Učitelj naj temo umešča tako, da omogoča dijakom praktično likovno delo, projektno zasnovan pouk ali druge oblike aktivnega dela.

Zgledi dejavnosti

- » Dijaki raziščejo pojavnost vzorcev blaga oblačilne kulture preteklosti in izkušnjo nadgradijo z oblikovanjem lastnega vzorca za blago po vzoru izkušenj preteklosti.
- » Dijaki razpravljajo o elementih dediščine preteklosti v sodobnih uporabnih predmetih, kjer odpirajo vprašanja smisla in pomena prenosa estetike preteklosti v današnji čas.
- » Dijaki v projektu spoznavaajo rabo lesa pri oblikovanju uporabnih predmetov v preteklosti in na podlagi izkušnje zasnujejo nov trajnosten uporabni predmet iz lesa.
- » Dijaki na podlagi fotografij raziščejo prevozna sredstva preteklosti in jih v natančni tehnični ilustraciji upodobijo.

Ob recikliranju idej se v temi dijaki lahko srečajo tudi z umetniki, ki povezujejo dediščino preteklosti z današnjim časom. Učitelj pri učnih urah delo v učilnici poveže z delom na terenu tako, da skupaj z dijaki obišče atelje umetnika, ki prenaša dediščino preteklosti v lastna likovna dela, ali restavratorja, ki umetninam s ponovno uporabo vdahne novo življenje.

Cilje teme Dediščina kot navdih je priporočljivo povezati s skupnimi cilji področja Jezik, državljanstvo kultura in umetnost (1.2.3.1) in (1.2.3.2) področja državljanstvo ter sprejemanjem, doživljanjem in vrednotenju kulture in umetnosti (1.3.1.1). Tema spodbuja dijake k vrednotenju trajnosti (2.1.1.1) ter razvoju

kritičnega mišljenja ^{SC}(2.2.2.1) pri etični refleksiji, ki izhaja iz vrednotenja dediščine preteklosti v primerjavi z sedanjim časom. Področje zdravja in dobrobiti se umešča v temo predvsem skozi področje socialne dobrobiti. Tema s produktivnimi odzivi dijakov nagovarja konkretne spremembe v neposrednem okolju, kjer se dijak šola ^{SC}(3.3.1.1), ^{SC}(3.3.2.1), ^{SC}(3.3.3.2), ^{SC}(3.3.4.1), ^{SC}(3.3.5.3). Digitalne kompetence tema umešča predvsem pri deljenju gradiv z uporabo digitalne tehnologije ^{SC}(4.2.2.1) ter spoznavanju avtorskih pravic in licenc ^{SC}(4.3.3.1). Dijak ob raziskovanju in poustvarjanju elementov dediščine spoznava pomen in vlogo avtorstva pri posameznih umetninah ali uporabnih predmetih. Podjetnost lahko v temo vključujemo celostno že zaradi narave same teme, ki odpira priložnost za iskanje inovativnih rešitev ^{SC}(5.1.2.1) in ^{SC}(5.1.2.2), vrednotenje zamisli ^{SC}(5.1.4.1), prevzemanju pobude ^{SC}(5.3.1.1) ter sodelovanju ^{SC}(5.3.4.1).

DEDIŠČINA KOT NAVDIH

CILJI

Dijak:

- : spoznava primere uporabe dediščine v vsakdanjem življenju;
^{SC} (1.3.1.1 | 3.3.5.3 | 5.3.4.1)
- : analizira vpliv dediščine preteklosti na sodoben življenjski slog, bivanje, prehranjevanje, oblačenje, uporabni predmeti, modrost, kultura ipd.;
^{SC} (1.2.3.1 | 2.1.1.1 | 3.3.4.1)
- : analizira raznolike umetniške prakse, v katerih umetniki uporabljajo dediščino kot navdih za raziskovanje in ustvarjalni proces;
^{SC} (2.2.2.1 | 3.3.1.1)
- : ustvarja lastne produktivne odzive ali umetniške projekte, v katerih tradicionalni elementi dediščine dobijo sodobno podobo;
^{SC} (5.1.2.1 | 5.1.4.1 | 5.3.1.1)
- : ustvarja lastne produktivne odzive, navdahnjene z elementi dediščine ob vključevanju tako tradicionalnih kot tudi sodobnih tehnik in materialov ter digitalnih tehnologij.
^{SC} (4.2.2.1 | 4.3.3.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » na primerih sodobnega življenjskega sloga, bivanja, prehranjevanja, oblačenja, uporabnih predmetov, modrosti, kulture ipd. pojasni preplet dediščine preteklosti z vsakdanjim življenjem;

- » ustvari lastno likovno delo ali projekt, v katerem preplete idejno osmišljeno elemente dediščine s sodobnimi likovnimi in vizualnimi pristopi;
- » ustvari lastno likovno delo ali projekt, v katerem poveže tradicionalne tehnične rešitve s sodobnimi digitalnimi tehnološkimi rešitvami.

TERMINI

- uporaba dediščine
- kultura
- kulturni kontekst

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

OPREDELITEV PREDMETA

Sketelj, P. (2011). *Priročnik za varovanje premične kulturne dediščine v muzejih na prostem*. Slovenski etnografski muzej. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/q33qne2> (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/q33qne2>)

Sketelj, P. (2011). Ana Motnikar (ur.): *Priročnik za nego predmetov kulturne dediščine*. Slovenski etnografski muzej.

Zidarič, T. (2013). Anja Jerin, Adela Pukl in Nena Židov (ur.): *Priročnik o nesnovni kulturni dediščini*. Slovenski etnografski muzej. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/qwrmaq39> (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/qwrmaq39>)

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/f68315i> (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/f68315i>)

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/eohqiiI>

(<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/eohqiiI>) <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/3ladrdr>

(<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/3ladrdr>)

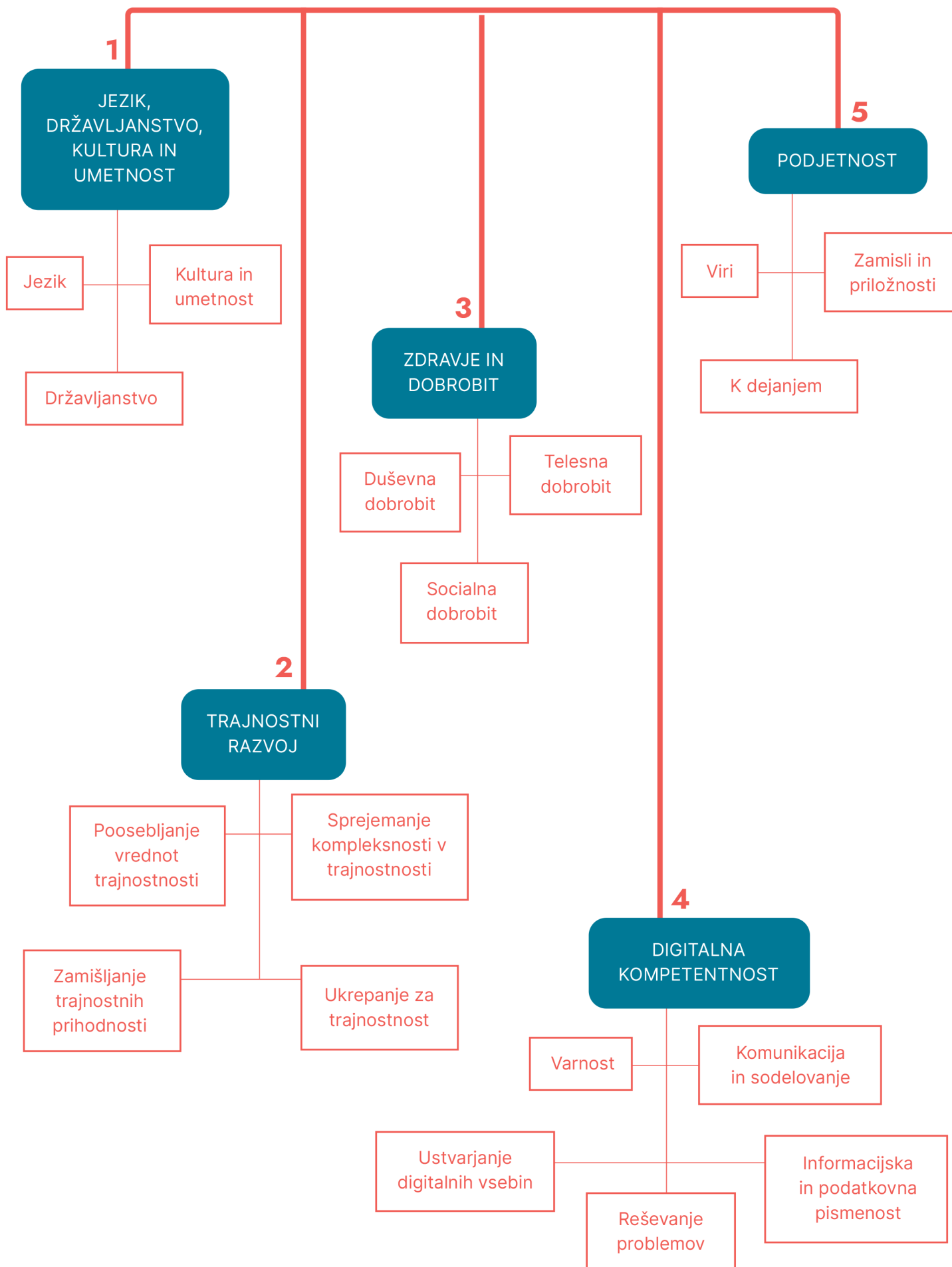
https://www.zrss.si/pdf/skupni_cilji.pdf (https://www.zrss.si/pdf/skupni_cilji.pdf)

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/k5x7lf7> (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/k5x7lf7>)

PRILOGE

KLJUČNI CILJI PO PODROČJIH SKUPNIH CILJEV

1 /// JEZIK, DRŽAVLJANSTVO, KULTURA IN UMETNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

1.1 JEZIK

1.1.1 Strokovna besedila	1.1.1.1 Pri posameznih predmetih razvija zmožnost izražanja v različnih besedilnih vrstah (referat, plakat, povzetek, opis, pogovor itd.).
1.1.2 Strokovni jezik	1.1.2.1 Se zaveda, da je učenje vsebine posameznega predmeta hkrati tudi spoznavanje njegove strokovne terminologije; torej učenje jezika na ravni poimenovanj za posamezne pojme in na ravni logičnih povezav. 1.1.2.2 Se izraža z ustrezno terminologijo predmeta in skrbi za ustrezno govorno ter pisno raven svojega strokovnega jezika.
1.1.3 Univerzalni opis jezika kot sistema	(pri vseh predmetih:) 1.1.3.1 Se zaveda podobnosti ter razlik med jeziki in je na to pozoren tudi pri uporabi gradiv v tujih jezikih, pri uporabi prevajalnikov, velikih jezikovnih modelov, avtomatsko prevedenih spletnih strani itd. (pri vseh jezikovnih predmetih:) 1.1.3.2 Se zaveda, da različne jezike lahko opisujemo na podoben način; pri pouku tujih jezikov zato uporablja znanje, pridobljeno pri pouku učnega jezika, in obratno: zna primerjati jezike, ki se jih uči, in razpozna podobnosti ter razlike med njimi.
1.1.4 Razumevanje pomena branja	1.1.4.1 Pri vseh predmetih redno bere, izbira raznolika bralna gradiva, jih razume, poglobljeno analizira in kritično vrednoti.
1.1.5 Jezik in nenasilna komunikacija	1.1.5.1 Razvija lastne sporazumevalne zmožnosti skozi nenasilno komunikacijo.

1.2 DRŽAVLJANSTVO

1.2.1 Poznavanje in privzemanje človekovih pravic ter dolžnosti kot temeljnih vrednot in osnov državljanske etike	1.2.1.1 Pozna, razume in sprejema človekove pravice kot skupni evropski in ustavno določeni okvir skupnih vrednot ter etike. 1.2.1.2 Razume, da so človekove pravice univerzalne in nepogojene, da uveljavljajo vrednote svobode in enakosti. 1.2.1.3 Razume in sprejema, da je obstoj pravic pogojen s spoštovanjem individualne dolžnosti do enake pravice drugega. 1.2.1.4 Razume in sprejema, da je dolžnost do enake pravice drugega dolžnost zaradi dolžnosti (ne le pravica zaradi individualnega interesa). 1.2.1.5 Razume in sprejema človekove pravice in dolžnosti kot osnovno, vsem državljanom skupno etiko (moralo), ki uveljavlja vrednote spoštovanja človekovega dostojanstva, pravičnosti, resnice, zakona, lastnine, nediskriminacije in strpnosti.
1.2.2 Etična refleksija	1.2.2.1 Spozna, da obstajajo moralna vprašanja, pri katerih ni vnaprej danih od vseh sprejetih odgovorov. 1.2.2.2 Razvija občutljivost za moralna vprašanja ter sposobnost, da o njih razmišlja skupaj z drugimi.
1.2.3 Sodelovanje z drugimi v skupnosti in za skupnost	1.2.3.1 Z namenom uresničevanja skupnega dobrega sodeluje z drugimi ter podaja in uresničuje predloge, ki kakovostno spreminjajo skupnosti. 1.2.3.2 Prek lastnega delovanja ozavešča pomen skrbi za demokratično skupnost ter krepi zavedanje o pomenu pripadnosti skupnosti za lastnodobrobit in dobrobit drugih.
1.2.4 Aktivno državljanstvo in politična angažiranost	1.2.4.1 Ob zavedanju pozitivnega pomena politike kot skupnega reševanja izzivov in skrbi za dobrobit vseh, pa tudi iskanja kompromisov in preseganja konfliktov, pozna raznolike oblike demokratičnega političnega angažiranja in se vključuje v politične procese, ki vplivajo na življenja ljudi.
1.2.5 Znanje za kritično mišljenje, za aktivno državljansko držo	1.2.5.1 Uporabi znanja vsakega predmetnega področja za kritično in aktivno državljansko držo.

1.3 KULTURA IN UMETNOST

1.3.1 Sprejemanje, doživljanje in vrednotenje kulture in umetnosti	1.3.1.1 Intuitivno ali zavestno (individualno in v skupini) vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje in procesov ustvarjanja ter ob tem prepozna lastna doživetja in se vživlja v izkušnjo drugega itd.).
1.3.2 Raziskovanje in spoznavanje kulture ter umetnosti	1.3.2.1 Raziskuje in spozna kulturo, umetnost, umetniške zvrsti ter njihova izrazna sredstva v zgodovinskem in kulturnem kontekstu.
1.3.3 Izražanje v umetnosti in z umetnostjo	1.3.3.1 Je radoveden in raziskuje materiale in umetniške jezike, se z njimi izraža, razvija domišljijo ter pogloblja in širi znanje tudi na neumetniških področjih.
1.3.4 Uživanje v ustvarjalnem procesu ter dosežkih kulture in umetnosti	1.3.4.1 Uživa v ustvarjalnosti, se veseli lastnih dosežkov in dosežkov drugih. 1.3.4.2 V varnem, odprtem in spodbudnem učnem okolju svobodno izraža želje in udejanja ustvarjalne ideje.
1.3.5 Živi kulturo in umetnost	1.3.5.1 Živi kulturo in umetnost kot vrednoto v domačem in šolskem okolju ter prispeva k razvoju šole kot kulturnega središča in njenemu povezovanju s kulturnim in z družbenim okoljem.

2 /// TRAJNOSTNI RAZVOJ

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

2.1 POOSEBLJANJE VREDNOT TRAJNOSTNOSTI

2.1.1 Vrednotenje trajnostnosti	2.1.1.1 Kritično oceni povezanost lastnih vrednot in vrednot družbe s trajnostnostjo glede na svoje trenutne zmožnosti ter družbeni položaj.
2.1.2 Podpiranje pravičnosti	2.1.2.1 Pri svojem delovanju upošteva etična načela pravičnosti, enakopravnosti ter sočutja.
2.1.3 Promoviranje narave	2.1.3.1 Odgovoren odnos do naravnih sistemov gradi na razumevanju njihove kompleksnosti in razmerij med naravnimi ter družbenimi sistemi.

2.2 SPREJEMANJE KOMPLEKSNOSTI V TRAJNOSTNOSTI

2.2.1 Sistemsko mišljenje	2.2.1.1 K izbranemu problemu pristopa celostno, pri čemer upošteva povezanost okoljskega, gospodarskega in družbenega vidika. 2.2.1.2 Presoja kratkoročne in dolgoročne vplive delovanja posameznika in družbenih skupin v družbi, družbe na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.2.2 Kritično mišljenje	2.2.2.1 Kritično presoja informacije, poglede in potrebe o trajnostnem razvoju z vidika naravnega okolja, živih bitij in družbe, pri čemer upošteva različne poglede, pogoje z osebnim, socialnim in kulturnim ozadjem.
2.2.3 Formuliranje problema	2.2.3.1 Pri opredelitvi problema upošteva značilnosti problema – (ne)jasnost, (ne)opredeljenost, (ne)določljivost problema – in lastnosti reševanja – (ne)definirane, (ne)sistemske rešitve – ter vpletenost deležnikov.

2.3 ZAMIŠLJANJE TRAJNOSTNIH PRIHODNOSTI

2.3.1 Pismenost za prihodnost	2.3.1.1 Na podlagi znanja, znanstvenih dognanj in vrednot trajnostnosti razume ter vrednoti možne, verjetne in želene trajnostne prihodnosti (scenarije). 2.3.1.2 Presoja dejanja, ki so potrebna za doseganje želene trajnostne prihodnosti.
2.3.2 Prilagodljivost	2.3.2.1 V prizadevanju za trajnostno prihodnost tvega in se kljub negotovostim prilagaja ter sprejema trajnostne odločitve za svoja dejanja.
2.3.3 Raziskovalno mišljenje	2.3.3.1 Pri načrtovanju in reševanju kompleksnih problemov/-atik trajnostnosti uporablja in povezuje znanja in metode različnih znanstvenih disciplin ter predlaga ustvarjalne in inovativne ideje in rešitve.

2.4 UKREPANJE ZA TRAJNOSTNOST

2.4.1 Politična angažiranost	2.4.1.1 Ob upoštevanju demokratičnih načel kritično vrednoti politike z vidika trajnostnosti ter sodeluje pri oblikovanju trajnostnih politik in prakse na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.4.2 Kolektivno ukrepanje	2.4.2.1 Pri prizadevanju in ukrepanju za trajnostnost upošteva demokratična načela in aktivno ter angažirano (konstruktivno) sodeluje z drugimi.
2.4.3 Individualna iniciativa	2.4.3.1 Se zaveda lastnega potenciala in odgovornosti za trajnostno delovanje in ukrepanje na individualni, kolektivni ter politični ravni.

3.1 DUŠEVNA DOBROBIT

3.1.1 Samozavedanje	3.1.1.1 Zaznava in prepoznavna lastno doživljanje (telesne občutke, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) ter lastno vedenje. 3.1.1.2 Skozi izkušnje razume povezanost različnih vidikov lastnega doživljanja (telesni občutki, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) v specifičnih situacijah (npr. ob doživljanju uspeha in neuspeha v učnih in socialnih situacijah).
3.1.2 Samouravnavanje	3.1.2.1 Uravnava lastno doživljanje in vedenje (npr. v stresnih učnih in socialnih situacijah). 3.1.2.2 Razvija samozaupanje in samospoštovanje. 3.1.2.3 Se učinkovito spoprijema z negotovostjo in kompleksnostjo. 3.1.2.4 Učinkovito upravlja, organizira čas učenja in prosti čas.
3.1.3 Postavljanje ciljev	3.1.3.1 Prepoznavna lastne interese, lastnosti, močna in šibka področja ter v skladu z njimi načrtuje kratkoročne in dolgoročne cilje (vezane na duševno, telesno, socialno in učno področje). 3.1.3.2 Spremlja doseganje in spreminjanje načrtovanih ciljev. 3.1.3.3 Razvija zavzetost in vztrajnost ter krepi zmožnosti odložitve nagrade.
3.1.4 Prožen način razmišljanja	3.1.4.1 Razvija osebno prožnost, razvojno miselno naravnost, radovednost, optimizem in ustvarjalnost. 3.1.4.2 Učinkovito se spoprijema s problemskimi situacijami, ki zahtevajo proaktivno miselno naravnost.
3.1.5 Odgovornost in avtonomija	3.1.5.1 Krepi odgovornost, avtonomijo in skrbi za osebno integriteto.

3.2 TELESNA DOBROBIT

3.2.1 Gibanje in sedenje	3.2.1.1 Razume pomen vsakodnevnega gibanja za zdravje in dobro počutje. 3.2.1.2 Razvija pozitiven odnos do gibanja. 3.2.1.3 Vključuje se v različne gibalne dejavnosti, tudi tiste, ki razbremenijo naporen vsakdan. 3.2.1.4 Razume škodljivosti dolgotrajnega sedenja, razvija navade za prekinitev in zmanjšanje sedenja.
3.2.2 Prehrana in prehranjevanje	3.2.2.1 Razume pomen uravnotežene prehrane. 3.2.2.2 Razvija navade zdravega prehranjevanja. 3.2.2.3 Oblikuje pozitiven odnos do hrane in prehranjevanja.
3.2.3 Sprostitev in počitek	3.2.3.1 Razume pomen počitka in sprostitve po miselnem ali telesnem naporu. 3.2.3.2 Spozna različne tehnike sproščanja in uporablja tiste, ki mu najbolj koristijo. 3.2.3.3 Razume pomen dobrih spalnih navad za učinkovito telesno in miselno delovanje ter ravnanje.
3.2.4 Varnost	3.2.4.1 Spozna različne zaščitne ukrepe za ohranjanje zdravja. 3.2.4.2 Ravna varno in odgovorno, pri čemer skrbi za ohranjanje zdravja sebe in drugih.
3.2.5 Preventiva pred različnimi oblikami zasvojenosti	3.2.5.1 Usvaja znanje o oblikah in stopnjah zasvojenosti ter o strategijah, kako se jim izogniti oz. jih preprečiti z zdravim življenjskim slogom.

3.3 SOCIALNA DOBROBIT

3.3.1 Socialno zavedanje in zavedanje raznolikosti	3.3.1.1 Ozavešča lastno doživljanje in vedenje v odnosih z drugimi. 3.3.1.2 Zaveda se in prepoznava raznolikosti v ožjem (oddelek, vrstniki, družina) in širšem okolju (šola, lokalna skupnost, družba).
3.3.2 Komunikacijske spretnosti	3.3.2.1 Razvija spretnosti aktivnega poslušanja, asertivne komunikacije, izražanja interesa in skrbi za druge.
3.3.3 Sodelovanje in reševanje konfliktov	3.3.3.1 Konstruktivno sodeluje v različnih vrstah odnosov na različnih področjih. 3.3.3.2 Krepi sodelovalne veščine, spretnosti vzpostavljanja in vzdrževanja kakovostnih odnosov v oddelku, družini, šoli, širši skupnosti, temelječih na spoštljivem in asertivnem komuniciranju ter enakopravnosti.
3.3.4 Empatija	3.3.4.1 Krepi zmožnosti razumevanja in prevzemanja perspektive drugega. 3.3.4.2 Prepoznavna meje med doživljanjem sebe in drugega. 3.3.4.3 Uravnava lastno vedenje v odnosih, upoštevajoč več perspektiv hkrati.
3.3.5 Prosocialno vedenje	3.3.5.1 Krepi prepoznavanje in zavedanje potrebe po nudenju pomoči drugim. 3.3.5.2 Prepoznavna lastne potrebe po pomoči in strategije iskanja pomoči. 3.3.5.3 Krepi družbeno odgovornost.

4 /// DIGITALNA KOMPETENTNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

4.1 INFORMACIJSKA IN PODATKOVNA PISMENOST

4.1.1 Brskanje, iskanje in filtriranje podatkov, informacij ter digitalnih vsebin	4.1.1.1 Izraža informacijske potrebe, išče podatke, informacije in vsebine v digitalnih okoljih ter izboljšuje osebne strategije iskanja.
4.1.2 Vrednotenje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.2.1 Analizira, primerja in kritično vrednoti verodostojnost in zanesljivost podatkov, informacij in digitalnih vsebin.
4.1.3 Upravljanje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.3.1 Podatke zbira, obdeluje, prikazuje in shranjuje na najustreznejša mesta (trdi disk, oblak, USB itd.), tako da jih zna kasneje tudi najti.

4.2 KOMUNIKACIJA IN SODELOVANJE

4.2.1 Interakcija z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.1.1 Sporazumeva se z uporabo različnih digitalnih tehnologij in razume ustrezna sredstva komunikacije v danih okoliščinah.
4.2.2 Deljenje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.2.1 Deli podatke, informacije in digitalne vsebine z drugimi z uporabo ustreznih digitalnih tehnologij. Deluje v vlogi posrednika in je seznanjen s praksami navajanja virov ter avtorstva.
4.2.3 Državljijsko udejstvovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.3.1 Išče in uporablja portale za udejstvovanje v družbi. Poišče skupine, ki zastopajo njegove interese, s pomočjo katerih lahko aktivno daje predloge za spremembe.
4.2.4 Sodelovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.4.1 Z digitalnimi orodji soustvarja skupno vsebino in se zavzema za krepitev sodelovanja med člani.
4.2.5 Spletni bonton	4.2.5.1 Pri uporabi digitalnih tehnologij in omrežij prilagaja svoje vedenje pričakovanjem ter pravilom, ki veljajo v določeni skupini.
4.2.6 Upravljanje digitalne identitete	4.2.6.1 Ustvari eno ali več digitalnih identitet in z njimi upravlja, skrbi za varovanje lastnega ugleda ter za ravnanje s podatki, ki nastanejo z uporabo številnih digitalnih orodij in storitev v različnih digitalnih okoljih.

4.3 USTVARJANJE DIGITALNIH VSEBIN

4.3.1 Razvoj digitalnih vsebin	4.3.1.1 Ustvarja in ureja digitalne vsebine v različnih formatih.
4.3.2 Umeščanje in poustvarjanje digitalnih vsebin	4.3.2.1 Digitalne vsebine obogati z dodajanjem slik, glasbe, videoposnetkov, vizualnih efektov idr.
4.3.3 Avtorske pravice in licence	4.3.3.1 Pozna licence in avtorske pravice. Spoštuje pravice avtorjev in jih ustrezno citira.
4.3.4 Programiranje	4.3.4.1 Zna ustvariti algoritem za rešitev enostavnega problema. Zna odpraviti preproste napake v programu.

4.4 VARNOST

4.4.1 Varovanje naprav	4.4.1.1 Deluje samozaščitno; svoje naprave zaščiti z ustreznimi gesli, programsko opremo in varnim ravnanjem, jih ne pušča brez nadzora v javnih prostorih idr.
4.4.2 Varovanje osebnih podatkov in zasebnosti	4.4.2.1 Varuje osebne podatke in podatke drugih ter prepoznava zaupanja vredne ponudnike digitalnih storitev.
4.4.3 Varovanje zdravja in dobrobiti	4.4.3.1 Digitalno tehnologijo uporablja uravnoteženo, skrbi za dobro telesno in duševno dobrobit ter se izogiba negativnim vplivom digitalnih medijev.
4.4.4 Varovanje okolja	4.4.4.1 Zaveda se vplivov digitalnih tehnologij in njihove uporabe na okolje.

4.5 REŠEVANJE PROBLEMOV

4.5.1 Reševanje tehničnih težav	4.5.1.1 Prepozna tehnične težave pri delu z napravami ali digitalnimi okolji ter jih rešuje.
4.5.2 Prepoznavanje potreb in opredelitev tehnoloških odzivov	4.5.2.1 Prepoznava in ocenjuje potrebe, izbira ter uporablja digitalna orodja in jih prilagaja lastnim potrebam.
4.5.3 Ustvarjalna uporaba digitalne tehnologije	4.5.3.1 S pomočjo digitalne tehnologije ustvarja rešitve in novosti v postopkih ter izdelkih.
4.5.4 Prepoznavanje vrzeli v digitalnih kompetencah	4.5.4.1 Prepozna vrzeli v svojih digitalnih kompetencah, jih po potrebi izboljšuje in dopolnjuje ter pri tem podpira tudi druge.

5.1 ZAMISLI IN PRILOŽNOSTI

5.1.1 Odkrivanje priložnosti	5.1.1.1 Prepoznavava avtentične izzive kot priložnosti za ustvarjanje vrednost zase in za druge.
5.1.2 Ustvarjalnost in inovativnost	5.1.2.1 Pri reševanju izzivov na ustvarjalen način uporablja znanje in izkušnje za ustvarjanju boljših rešitev.
	5.1.2.2 Pripravi nabor možnih rešitev izziva, pri čemer stremi k oblikovanju vrednosti za druge.
5.1.3 Vizija	5.1.3.1 Oblikuje vizijo prihodnosti, ki vključuje odgovore na vprašanja, kaj namerava početi v prihodnosti, kakšen želi postati in kakšno skupnost želi sooblikovati.
5.1.4 Vrednotenje zamisli	5.1.4.1 Vrednoti rešitve ob upoštevanju kriterijev po načelu ustvarjanja dobrobiti za druge in izbere ustrezno rešitev.
5.1.5 Etično in trajnostno razmišljanje	5.1.5.1 Prepozna in ovrednoti vpliv svojih odločitev ter ravnanj na skupnost in okolje.

5.2 VIRI

5.2.1 Samozavedanje in samoučinkovitost	5.2.1.1 Prepozna svoje želje, močna in šibka področja ter zaupa, da lahko pozitivno vpliva na ljudi in situacije.
5.2.2 Motiviranost in vztrajnost	5.2.2.1 Je pozitivno naravnani, samozavesten in osredotočen na proces reševanja izziva.
	5.2.2.2 Vztraja pri opravljanju kompleksnejših nalog.
5.2.3 Vključevanje virov	5.2.3.1 Pridobi podatke in sredstva (materialna, nematerialna in digitalna), potrebne za prehod od zamisli k dejanjem, s katerimi odgovorno in učinkovito upravlja, pri čemer upošteva učinkovito izrabo lastnega časa in finančnih sredstev.
5.2.4 Vključevanje človeških virov	5.2.4.1 Spodbuja in motivira druge pri reševanju skupnih nalog.
	5.2.4.2 Poišče ustrezno pomoč posameznika (npr. vrstnika, učitelja, strokovnjak itd.) ali strokovne skupnosti.
	5.2.4.3 Razvije spretnosti za učinkovito komunikacijo, pogajanje, vodenje, ki so potrebne za doseganje rezultatov.
5.2.5 Finančna pismenost	5.2.5.1 V različnih življenjskih situacijah prepozna in rešuje finančne izzive (viri finančnih sredstev, skrb za denar, poslovanje npr. z banko, zavarovalnico ter drugimi finančnimi institucijami, ocena potrebnih sredstev, tveganj in odločitev o zadolževanju ter naložbi, varčevanju).
	5.2.5.2 Sprejema odgovorne finančne odločitve za doseganje blaginje (osebne in za skupnost).
	5.2.5.3 Pridobiva ustrezno znanje na področju finančne pismenosti za kakovostno vsakdanje in poklicno življenje.

5.3 K DEJANJEM

5.3.1 Prevzemanje pobude	5.3.1.1 Spodbuja in sodeluje pri reševanju izzivov, pri čemer prevzema individualno in skupinsko odgovornost.
5.3.2 Načrtovanje in upravljanje	5.3.2.1 V procesu reševanja problemov si zastavlja kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne cilje, opredeli prednostne naloge in pripravi načrt.
	5.3.2.2 Prilagaja se nepredvidenim spremembam.
5.3.3 Obvladovanje negotovosti, dvoumnosti in tveganja	5.3.3.1 Na nepredvidene situacije se odziva s pozitivno naravnanoostjo in ciljem, da jih uspešno razreši.
	5.3.3.2 Pri odločitvah primerja in analizira različne informacije, da zmanjša negotovost, dvoumnost in tveganja.
5.3.4 Sodelovanje	5.3.4.1 Sodeluje z različnimi posamezniki ali skupinami.
	5.3.4.2 Morebitne spore rešuje na konstruktiven način in po potrebi sklepa kompromise.
5.3.5 Izkusveno učenje	5.3.5.1 Z reševanjem izzivov pridobiva nove izkušnje in jih upošteva pri sprejemanju nadaljnjih odločitev.
	5.3.5.2 Presoja uspešnost doseganja zastavljenih ciljev in pri tem prepozna priložnosti za nadaljnje učenje.
	5.3.5.3 Prepozna priložnosti za aktivno uporabo pridobljenega znanja v novih situacijah.
	5.3.5.4 Povratne informacije uporabi za nadaljnji razvoj podjetnostne kompetence.